

Mungu ni Nani, na ni Nini?

Kwa maswali yote ya kiteolojia yaliyosababisha ubishani katika Ukristo wa jadi, hakuna iliyojadiliwa sana kuliko swali “Mungu ni nani, na ni nini?” Hadi leo huo mjadala bado unaendelea. Wengine wanadai kwamba Yesu Kristo ndiye “Mungu mwenyewe,” wakati wengine wanadai kwamba alikuwa malaika mkuu katika hali Yake ya uwepo wa awali, au kwamba hakuwa na uwepo wa awali kamwe. Lakini Biblia inasema nini juu ya hii? Je! Yesu aliwahi kuwa na uwepo kabla ya kuzaliwa kama mwanadamu? Je! Anayo haki kwa majina ya uungu? Na Roho Mtakatifu je? Je! Biblia inawasilisha Roho kama Mtu wa tatu wa Utatu?

Sura ya 1

Somo la Mabishano Mengi

Tangu mwanzo wa historia ya wanadamu hadi sasa, wanadamu wameamini uwepo wa roho wa juu zaidi na wa milele, anayejulikana kama “Mungu,” “Theos,” “Elohim,” “Allah,” na majina mengine mengi yasiyohesabika. Mungu ameelezewa kama kila kitu kutoka kwa Mtu mkuu anayekaa “huko nje” mahali pengine popote, “Nguvu” isiyo ya kibinafsi inayounganisha vitu vyote pamoja; kutoka kwa Muumba wa kiasili ambaye uwepo wake umezidi ulimwengu wa uwazi na wakati hadi kwa uwepo wa kimungu, yaani, ulimwengu.

“Pantheists”(Kiamenia) wanaamini kuwa Mungu na ulimwengu wanafanana, wakati “Panentheists” (Kiamenia) wanaamini kwamba ulimwengu ni sehemu ya Mungu lakini sio kikamilifu. “Polytheists” (Ushirikina au ibada ya miungu mingi) wanaamini kuna miungu mingi, wakati “Monotheists” (Ibada kwa Mungu mmoja) wanamwamini Mungu mmoja tu.

Kati ya dini tatu kuu za Monotheistic (Ibada kwa Mungu mmoja) – Ukristo, Uislamu na Uyahudi – Ukristo ni wa kipekee kwa kuwa inafundisha kwamba Mungu mmoja ana uwepo wa zaidi ya Mtu mmoja. Wakristo wa kawaida wameamini kupitia karne nyingi kuwa Mungu mmoja ni Watu watatu – Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu. Walakini, Wakristo hawajaunganishwa katika imani yao juu ya jinsi watu watatu wa Uungu wanavyoshirikiana; wala imani katika asili ya utatu ya Mungu haijakosa kupingwa.

Kwa kweli, juu ya maswala yote ya mafundisho yaliyotishia umoja wa kanisa la matengenezo, hakuna iliyokuwa ya mgawanyiko zaidi na ya kutisha zaidi kuliko mjadala juu ya asili ya Mungu. Kuanzia karne ya nne baada ya kifo cha Kristo, kupitia karne kadhaa zilizofuata, maaskofu wa kanisa la kihistoria walionekana wakikusanyika katika “baraza la kiekumeni” kusuluhisha maswala kama hayo ikiwa Kristo alikuwa kiumbe au Muumbaji; na ikiwa Baba,

Mwana, na Roho Mtakatifu walikuwa sawa na wa milele; na ikiwa Kristo alikuwa na asili moja au mbili; na ikiwa Kristo alikuwa na mapenzi moja au mawili.

Katika pindo la kanisa la kihistoria walikuwa madhehebu waliokanusha usawa na umilele wa Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu. Wengine walikubali jinsi Kristo alivyozaliwa kwa njia ya miujiza, lakini walikana Uungu wake. Wengine walikataa kuzaliwa kibikira, wakidai kuwa Yesu alikuwa mwana wa asili wa Yosefu na Mariamu. Na bado wengine walikubali uungu wa Mwana na kuamini Roho Mtakatifu kuwa malaika, au chombo kilichoumbwa.

Wakati fundisho la Utatu kama tunavyoijua leo haikuibuka kikamilifu katika hali hadi mwishoni mwa karne ya nne, imani katika Utatu (au hali yake) ilikuja kabla ya imani kamili ya Utatu kwa angalau karne mawili. “Makuhani wa Kanisa” kabla ya Baraza la “Nicene” – wanateolojia wa kipindi cha Baraza la mapema la Nicean (AD 325) ambao kazi zao (kwa ujumla au kwa sehemu) zimehifadhiwa – walinena juu ya Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu kama watu watatu tofauti, wakisisitiza ya kwamba kuna Mungu mmoja tu. Kwa ujumla walielezea Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu katika mpangilio uliyo wima, na Baba akiwa juu, Mwana akiwa wa pili, na Roho Mtakatifu akiwa wa tatu, na hivyo kutofautiana na imani ya baadaye ya Utatu, inayowakilisha Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu kama kuwa sawa – kila mmoja akisemwa kuwa “sawa” na “wa milele.”

Ni wazi kwamba upatikanaji wa Agano Jipya uliongeza ugumu wa kupatanisha madai ya kibiblia kwamba “Mungu ni mmoja” kupitia vifungu vya maandiko vilivyotambua Uungu kwa Baba na Mwana kungezalisha fasiri tofauti. Ilikuwa ni ugumu huu uliosababisha ubishani mwingi katika karne ya nne juu ya asili ya Mungu. Walakini, mabishano ya kikristo yalitokea mapema sana katika historia ya Ukristo.

Mabishano ya awali

Kwanza, kulikuwa na madhehebu mbali mbali ya “Gnostics,” (Wagnostiki/Ujuzilio) waliofundisha kwamba Kristo hakuwa amekuja katika mwili. Waliamini katika uwepo wa ukweli mbili tu, mema na maovu. Mungu na Ulimwengu wake wa kiroho ulisawazishwa na “mema,” na vitu vyote vya kimwili, pamoja na ulimwengu, ulilinganishwa na “maovu,” na ulihusishwa na shughuli ya mungu mwovu. Kwa hivyo walihitimisha kwamba Kristo hangeweza kuja kama mwanadamu wa mwili na damu, kwa maana angekuwa mwovu. Wakati baadhi ya “Gnostics” au “Docetists,” (Wagnostiki/Ujuzilio) waliamini kuwa Kristo alikuwa “phantasm” ambaye alikuwa na *muonekano* wa kimwili tu, wengine walionekana kuamini kuwa Yesu wa kimwili alikuwa tofauti na Kristo wa kiroho. Walishikilia kwamba Yesu alikuwa mtu wa kawaida aliyezaliwa na wazazi wa kibinadamu, lakini “Kristo” alikuwa kiumbe wa kiroho aliyemshukia Yesu wakati wa Ubatizo wake na akaondoka kutoka Kwake wakati wa kusulubiwa.

Neno “Gnosticism” (Wagnostiki/Ujuzilio) hutumika kwa idadi kubwa ya madhehebu waliokuwa na mchanganyiko wa Maoni ya kifalsafa ya Kikristo na ya kipagani. (Maneno *Gnosticism* na

Docetism (Wagnostiki/Ujuzilio) mara nyingi hutumika kwa kubadilishwa, ingawa imani kati ya madhehebu yaliyoelezewa kwa maneno haya yalikuwa tofauti.) Labda wengine wanaweza kuelezewa kama “Unitarian.” (Ushirika wa kitengo) (Unitarians (Ushirika wa kitengo) wanakataa uungu wa Yesu Kristo na Roho Mtakatifu, na kuamini Baba ndiye Mtu wa kipekee wa Uungu.) Walakini, Unitarians (Ushirika wa kitengo) wote wa awali labda hawakuzingatia dhana zao za Ukristo kwa usawishi wa “Gnostics.” (Wagnostiki/Ujuzilio)

Madhehebu ya kwanza ya “Unitarians” (Ushirika wa kitengo) walionekana mapema, pengine kabla ya mwisho wa karne ya kwanza. Angalau dhehebu moja ya Kiyahudi waliamini kuzaliwa kwa Yesu na Bikira lakini walikataa uwepo wake wa awali na Uungu wake. Angalau dhehebu moja lingine la Kiyahudi walikataa kuzaliwa na bikira, wakiamini Yesu kuwa mwana wa haki wa wazazi wa kibinadamu. Hata hivyo, Wakristo wote wa Kiyahudi wa wakati huo hawakushiriki maoni haya. Ushahidi unaonyesha kwamba Wanazorayo, ambao historia yao inaweza kufuatwa kwa kanisa la kwanza huko Yerusalemu, waliamini Uungu wa Yesu Kristo na kwa kuzaliwa na Bikira.

“Monarchianism,” (Kimonaki) waliokuwa sawa na “Unitarianism” (Ushirika wa kitengo) wa baadaye kwa njia tofauti, waliliibuka katika karne ya pili. Aina mbili za “Monarchianism” (Kimonaki) ziliibuka. Moja ilisema kwamba Yesu alikuwa kiumbe aliyeumbwa na kuwa Mungu alimpitisha kama Mwana wake. Nyingine, iliyoitwa “Modalism,” walishikilia kwamba “Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu” ni njia tatu ambayo Mungu hufanya nayo kazi, lakini sio Watu watatu.

Baadhi ya madhehebu ya “Unitarians” (Ushirika wa kitengo) wa awali walionekana kuleta tishio kwa Ukristo kwa ujumla, na kila wakati walizingatiwa kama “watu wa nje.” “Gnostics” (Wagnostiki/Ujuzilio) walikuwa na ushawishi mkubwa zaidi, lakini ushawishi wao ulifunikwa na ushawishi wa “kanisa la ulimwengu” uliokuwa ukiendelea. Gnosticism (Wagnostiki/Ujuzilio) ulipingwa vikali kwa mafanikio na “Makuhani” wa kanisa la kwanza, haswa “Irenaeus” (AD 130-200) na “Tertullian” (BK 160-220).

Tertullian, “Kuhani maarufu wa Teolojia ya Kilatini,” aliwashutumu “Monarchians” (Wamonaki) kwa “kumsulubisha Baba,” kwa kudai kwamba Baba na Mwana ni Mtu mmoja. Alitumia neno “Utatu” (Kilatini: *Trinitas*) katika maelezo yake juu ya Mungu kama Mungu mmoja aliyekuwa na uwepo katika Watu watatu. Kazi zake zilikuwa mchango muhimu kwenye maendeleo ya mafundisho ya Utatu.

Wakati uzushi wa Kikristo ulionekana mapema, uliotishia zaidi juu ya asili ya Kristo na uhusiano wake na Baba haukutokea hadi karne ya nne.

Arianism (Uario/Kiaria)

Mnamo 319, Arius, mwanateolojia wa Alexandria, alianza kufundisha kwamba Yesu Kristo ni kiumbe wa kiroho ambaye hashiriki asili muhimu ya Baba, lakini aliumbwa hapo awali kabla ya

msingi wa ulimwengu. Kwa Arius na wafuasi wake, Yesu Kristo na Roho Mtakatifu walikuwa wa pili na wa tatu katika mamlaka wa kiroho ulioongozwa na Baba. Mwana na Roho walizingatiwa kama viumbe vya kibinafsi, lakini hata hivyo hawakuzingatiwa kama “Mungu” kikamilifu.

“Arianism” (Uario/Kiaria) na maswala mengine ya mabishano yalisababisha “baraza la kiekumeni,” inayojulikana katika historia kama Baraza la Nicea. Baraza liliitwa mnamo 325 na Mtawala wa Kirumi Constantine, ambaye alikuwa ameruhusu kabisa kusulubiwa kwa Kanisa la Kikristo mnamo 313, na alikuwa Mfalme wa Mashariki na Magharibi mnamo 324. Baraza la Nicene, lililokuwa na maaskofu wapatao 220, waliunda kanuni ya kulaani “Arianism” (Uario/Kiaria) na kudhibitisha kwamba Yesu Kristo “ni Mungu kutoka kwa Mungu, nuru kutoka nuru, Mungu wa kweli kutoka kwa Mungu wa kweli, aliyezaliwa na asiyeumbwa katika asili moja na Baba.” Imani ilikuwa na taarifa hili moja, “Na katika Roho Mtakatifu,” lakini hawakuweka kauli kuhusu utu wa Roho au uhusiano wake na Baba na Mwana.

Kwa hivyo, msingi wa imani za utatu za baadaye uliwekwa katika Baraza la Nicea. Wakati “kanisa takatifu la kitume la katoliki” lilisema wazi msimamo wake katika mfumo wa imani, mafundisho ya Arius ziliendelea kushikwa sana hadi sehemu ya mwisho ya karne ya nne.

Wakati wa mapambano ya kanisa na suala hili, “Arianism” (Uario/Kiaria) ulichukua namna tofauti. “Semi - Arians” walishikilia kuwa Kristo alifanana katika hali (“kiini,” “uwepo,” au “asili”) na Baba, lakini hakuwa wa hali sawa. “Anomoeans” walishikilia kuwa asili ya Mwana ulikuwa tofauti kabisa na ile ya Baba. “Homoeans” walishikilia kwamba Kristo alikuwa kama Baba, ingawa alikuwa tofauti katika hali.

Mwanzoni, mabishano yalizingatia asili ya Kristo, lakini mnamo 359, Athanasius, ambaye alikuwa amepigana vikali dhidi ya uzushi wa Arian, alikabiliwa na changamoto ya kutetea mafundisho ya Roho Mtakatifu kama Mtu wa Tatu wa Uungu ambaye ni sawa na wa milele na Baba na Mwana. Makala ya Athanasius juu ya Roho Mtakatifu ilikuwa kwa mujibu ya maoni ya “Tropici,” kikundi cha Wamisri ambao walishikilia kuwa Baba na Mwana wanafana na ni wa milele lakini Roho Mtakatifu ni kiumbe duni kilichoumbwa asiye kama Baba na Mwana. Athanasius alikuwa wa kwanza kuwasilisha fundisho la Utatu kikamilifu.

Utatu

Fundisho la Utatu lilolibuka katika karne hizo za mapema limebakia kuwa mafundisho rasmi ya “kanisa takatifu la kitume ya ulimwengu” hadi leo. Waamini wa Utatu wanaamini kwamba kuna Mungu mmoja, na kwamba huyo Mungu mmoja ana uwepo wa milele ndani ya watu Watatu – Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu. Watu watatu wa Uungu sio Mungu watatu (Utatu), lakini Mungu mmoja; Wala hao sio “sehemu” tatu za Mungu, kwa maana Mungu hawezi kugawanywa kwa vipande. Kwa waamini wa Utatu, “Watu” haimaanishi “Viumbe tofauti,” bali “tofauti ya kibinafsi.”

Wakati makubaliano juu ya uhalisi wa kweli wa Mungu ulianza mapema na imedumishwa kati ya makanisa za “orthodox” hadi leo, mabishano ya Kikristo yaliendelea kwa wakati fulani ili kutuma viwimbi vya mabishano kupitia bahari ya Kikristo.

Katika karne ya tano, “Monophysitism” walitoa madai yao kwanza. Neno hilo linatoka kwa Kigiriki *monos* (“umoja”) na *physis* (“asili”). Waliamini kuwa Kristo ana Asili moja tu – ya Uungu. Walishikilia kwamba asili ya kibinadamu ya Kristo haikuwahi kuwa na uwepo kamwe au ilichukuliwa na asili yake ya Kiungu. Baraza la Chalcedon (451) lilitangaza ya kwamba Kristo ana asili mbili, ya kibinadamu na ya kimungu, na kwamba asili hizi mbili zina uwepo kikamilifu katika umoja. Monophysitism hatimaye ilishutumiwa katika Baraza la Tatu la Konstantinople (680-681), lakini hivi leo ni mafundisho rasmi ya Kiarmenia, Coptic, Jacobite, na Makanisa ya Syria ya Mashariki.

Mzozo juu ya kama Kristo ana asili moja au mbili haikuwa hoja pekee ambayo iligawanya waamini wa Utatu. “Monothelites” walishikilia kwamba Kristo ana mapenzi moja tu. Baraza la tatu la Konstantinopoli lilisisitiza kwamba Kristo ana asili mbili na vile vile mapenzi mawili, na kwamba mapenzi ya mwanadamu yamo chini ya uungu.

Wakati Monophysitism na Monothelitism (Ibada ya Mungu mmoja) walitishia umoja wa “kanisa la ulimwengu” wakati wa karne ya tano, mabishano mabaya kabisa yalikuja baadaye wakati kanisa la Magharibi liliongeza kifungu cha Kilatini *filioque* (“na Mwana”) kwenye imani hiyo. Imani ya asili, iliyoidhinishwa na mabaraza ya kanisa, ilisema kwamba Roho Mtakatifu anaendelea kutoka kwa Baba. Kwa kuingiza kifungu cha *filioque*, imani hiyo inasema kwamba Roho Mtakatifu hutoka kwa Baba “na Mwana.” Byzantines walipinga Magharibi kwa kuongeza kifungu bila kushauriana nao, na kudai kwamba “na Mwana” ulipendekeza kwamba Roho Mtakatifu anao vyanzo viwili vya maandamano badala ya moja. Kwao, maoni kama hayo ilikuwa ya uzushi.

Mzozo juu ya kuingizwa kwa “na Mwana” kwenye imani, pamoja na mabishano mengine kati ya Mashariki na Magharibi, yalisababisha “Upinzani Kuu” ya 1054. “Kanisa la ulimwengu” halikuwa na umoja tena, na hadi leo mgawanyiko umeenea Mashariki na Magharibi – makanisa ya Roma ya Kikatoliki na Orthodox ya Mashariki – bado hawajatatua tofauti zao.

Mageuzi ya Kiprotestanti yaliyoanza katika karne ya kumi na sita haikuleta mabadiliko kwa imani ya Utatu kama inavyofafanuliwa na nchi za Magharibi, na Wageuzi walijidhibitisha kutokuwa na uvumilivu zaidi kuliko wapinzani wao wa Kirumi katika kushughulika na wale walioshikilia maoni tofauti.

Mageuzi ya Kiprotestanti

Wakati Wageuzi waliipa Kanisa Katoliki la Roma changamoto kwa maoni mengi ya mafundisho, fundisho la Utatu lilihifadhi nafasi yake ya kujulikana kati ya watetezi wa nadharia mpya ya “orthodoxy.” Walakini, kama ilivyo kwa Ukristo wa karne za mapema, fundisho la

Utatu halikuenda bila kupingwa. Na kama nyakati za mapema, wale ambao waliopinga imani walijikuta wakitengwa kwa safu za waasi. Kwa kweli, baadhi ya Wageuzi walifikia njia za kutakasa kanisa la wazushi ambalo wanateolojia wa karne ya nne hawakuwahi kuota.

John Calvin, Mgeuzi maarufu wa Uswizi aliyeanzisha “theocracy” huko Geneva katika karne ya kumi na sita, anathaminiwa sana na viongozi wa kisasa wa kanisa la mageuzi, lakini chapa yake ya “haki” haukuacha nafasi kwa wale yeye na wafuasi wake walichukuwa kama Waasi, waabudu sanamu, wanaokufuru, na makafiri. Wakati Calvin alikosa utawala wa kirumi wa Katoliki, njia zake za kushughulika na uasi hazikutisha kama zile njia zilizotumiwa na Wachunguzi wa Wakatoliki.

Mhusika mmoja wa “haki” ya Calvin alikuwa Michael Servetus, ambaye alikuwa ametoroka ukatili ya Wachunguzi wa Wakatoliki huko Lyons, lakini alikutana na hatima yake katika Geneva ya Kiprotestanti ya Calvin. Servetus alikuwa amefungwa kwa mti na kuchomwa, kitendo ambacho Calvin alijaribu kuhlalisha katika trakti yake ya, *The Defense of the Orthodox Faith in the Sacred Trinity*. Uhalifu wa Servetus ulikuwa ni kukana fundisho la Utatu.

Katika kipindi chote cha Mageuzi, watu na vikundi mbalimbali walitoa changamoto kwa Fundisho la Utatu. Kati yao walikuwa “Wageuzi wakuu” kama vile “Anabaptist,” (Waanabaptisti) au “wabatizaji tena.” Sio Anabaptist (Waanabaptisti) wote walikataa Utatu. Kwa wanateolojia wote wa kibinafsi waliokana Utatu, labda aliyekuwa na ushawishi mkubwa alikuwa FP Sozzini (1539-11604), aliyejulikana zaidi kama Faustus Socinus.

Socinianism (Ujamaa)

Kama wenzake wa kisasa wa Unitarian (Ushirika wa kitengo), Faustus Socinus alishikilia kwamba maoni ya mwanadamu ulikuwa msingi wa Ukristo. Socinus, mwanateolojia wa Italia, aliandika vitabu kadhaa akitoa changamoto kwa kanuni kuu za utangamano wa Kiprotestanti. Alikana Utatu, akidai ya kwamba Kristo hakuwa na uwepo kabla ya kuzaliwa kibinadamu, na alikataa maoni ya jadi ya Upatanisho, kati ya mambo mengine.

Mafundisho ya Socinus yalipitishwa na Jumuiya ndogo ya Marekebisho ya Kanisa la Poland, na yalioonyeshwa kwenye Racovian Catechism (Katekisimu ya Racovian), iliyoundwa mnamo 1605. Mafundisho zake ingawa zilipingwa na Wageuzi, zimekuwa karne mingi na huunda sehemu ya leo ya Unitarianism (Ushirika wa kitengo).

Kwa kweli, karibu maoni yote yasiyokuwa ya Utatu ya zamani yanaonyeshwa kwa aina moja au mwingine katika madhehebu kadhaa ya wakati wetu.

Imani za Kisasa — Hakuna Kilicho Kipya

Washirika wa siku hizi wa Arius, Socinus, na Athanasius wanapatikana ndani ya makanisa na madhehebu katika ulimwengu unaoamini Ukristo.

Mashahidi wa Yehova wanashikilia aina ya Arianism (Uario/Kiaria), wakiamini kwamba Kristo aliumbwa wakati fulani. Mashahidi wanaamini kuwa Kristo ni “mungu” (tazama herufi ndogo *m*), lakini sio Mungu kwa maana halisi. Wanafundisha kwamba Kristo, katika hali Yake ya awali, alikuwa Malaika Mkuu Mikaeli. Mengi ya “Majina Takatifu” ya madhehebu yanashikilia mafundisho yale yale.

Kanisa la Unitarian Universalist linakataa imani katika uwepo wa awali na uungu wa Kristo, kama vile madhehebu kadhaa madogo, kama vile Kanisa la Megiddo ya Rochester, N.Y., Kanisa la Christadelphian, na madhehebu machache ya majina Takatifu. Makundi haya yanashikilia mafundisho sawa ya Faustus Socinus.

Wanasayansi wa Kikristo na madhehebu mengi ya kiroho wanashikilia dhana zinazofanana na zile za vikundi vya Gnostics (Wagnostiki/Ujuzilio) wa karne za mapema za historia ya Kikristo.

Makundi kadhaa ya “Yesu tu” kama vile Kanisa la Umoja ya Pentekoste, hufundisha aina ya Modalism, pia inajulikana kama Sabellianism, au Modalistic Monarchianism. Wanadai kuwa Mungu ni Mtu mmoja, na kwamba Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu ni “aina” tatu au “vyeo” ambavyo Mungu ametumia ili kujifunua mwenyewe kwa mwanadamu.

Makundi mengi yasiyokuwa ya Utatu huamini kuwa Roho Mtakatifu ni nguvu ya Mungu inayofanya kazi katika ulimwengu wa kiasili, lakini sio mtu aliye tofauti na Baba na Mwana. Hizi vikundi, ingawa kwa ujumla vinafafanuliwa kama “Arian” (Uario/Kiaria) katika imani, hutofautiana na Arius juu ya fikra hii.

Kwa kweli, Utatu ndio mtazamo uliopo. Ni mafundisho rasmi ya Makanisa ya Katoliki, Orthodox ya Mashariki, na Waprotestanti ulimwenguni kote, na huchukuliwa kuwa muhimu kwa Ukristo wa kweli. Walakini, hata makanisa haya hayako katika makubaliano kamili juu ya kila fikra inayohusiana na mahusiano yaliyo ndani ya Uungu. Kwa Kwa mfano, hadi leo wanateolojia wa Orthodox wa Mashariki wanaendelea kueleza kutokubali kwao ya kuongezewa kifungu cha *filioque* (“na Mwana”) kwa imani ya Utatu. Tofauti yao na Wenzao wa Magharibi ni kuwa wanasisitiza kwamba Roho Mtakatifu anatoka kwa Baba, au kutoka kwa Baba *kupitia* Mwana, lakini sio kutoka kwa Baba *na* Mwana.

Zaidi ya hayo, wanateolojia wengi wa kisasa, hata ndani ya makuhani wa Katoliki na Makanisa ya Kiprotestanti, yametangaza hadharani kukataa kwao wa fundisho la Utatu. Wakati wanasema kwamba waandishi wa maandiko hawakufikiria Mungu kama Utatu, wanakataa msukumo na ukweli wa Bibilia. Hoja zao zimejengwa kwa msingi ya wazo ya “wasomi” kwamba Bibilia ni mkusanyiko wa hadithi zinazoonyesha maoni ya ulimwengu wa jadi, na kwamba wanateolojia wa zamani ambao waliunda imani hizo walifasiri maandiko bila faida ya ustadi wa kufasiri wa “Wakosoaji wa hali ya juu” wa leo. Kwa hivyo, “hadithi” kama Kuzaliwa na Bikira, Upatanisho wenye nguvu, Ufufuo wa mwili na kupaa kwa Kristo, miujiza, uponyaji, na kadhalika, huangazia mtazamo duni wa ulimwengu, na kwa hivyo zinakataliwa na wanateolojia wa leo “walioelimika.”

Wanateolojia wa kisasa hawako kivyao kwa wito wa marekebisho katika imani zilizoshikiliwa kwa muda mrefu na kanisa zao. Wachungaji katika vikundi vidogo pia wamerekebisha maoni yao katika miaka ya hivi karibuni.

Kihistoria, Kanisa la Mungu (Siku ya Saba) limezingatiwa kama kikundi cha “Arian” (Uario/Kiaria) kwa mafundisho yake kwamba Kristo aliumbwa wakati fulani kabla ya msingi wa ulimwengu kuwekwa. Walakini, katika miaka ya hivi karibuni, viongozi wengi wa kanisa wamepitisha kwa namna fulani mtazamo wa “Binitarian” (Kibinitarian). Sasa wanaamini kuwa Mungu yuko kama watu wawili, Baba na Mwana, na kuthibitisha imani yao kwamba Roho Mtakatifu ndiye nguvu ya kiroho na uwepo wa Mungu, lakini sio Mtu wa tatu wa Utatu.

Kanisa la Mungu kote duniani pia limebadilisha maoni yake juu ya asili ya Mungu. Herbert W. Armstrong, mwanzilishi wa shirika hilo, alifundisha kwamba Mungu ni Familia iliyojumuishwa sasa na Baba na Mwana, na kwamba Roho Mtakatifu sio Mtu wa Tatu wa Uungu, lakini ni nguvu na upanuzi wa kiroho wa Mungu. Katika miaka ya 1990, Kanisa la Mungu kote duniani ulianza kusonga kuelekea Utatu na hatimaye kuikumbatia. Viongozi wa shirika hilo walijitoa imani yao ya jadi kwamba Mungu ni familia.

Washirika kadhaa wa zamani wa Kanisa La Mungu Kote Duniani wamebadilisha maoni yao juu ya asili ya Mungu na Kristo tangu kuondoka kwenye shirika hilo. Wengine sasa wanaamini katika mfumo wa Arianism (Uario/Kiaria), wakati wengine wamekumbatia kitu kinachofanana na Socinianism (Ujamaa), na bado wengine wamerudi kwenye shirika na kukubali Utatu.

Sisi wa Kanisa la Mungu la Kimataifa tunathibitisha imani yetu ya zamani kwamba Mungu ni familia inayojumuisha Baba na Mwana, na kwamba Roho Mtakatifu ndiye uwepo wa kiroho, nguvu na upanuzi wa Mungu katika ulimwengu wa kiasili. Hatuamini kwamba Baba na Mwana ni wa aina tofauti, au ni vyeo au ofisi ya uungu wa Mtu mmoja; badala yake, tunaamini kwamba Baba na Mwana ni Watu tofauti ndani ya Uungu moja wa milele. Tunaamini kuwa Baba ndiye Aliye Juu, na kwamba marejeleo mengi juu ya “Mungu” katika Agano Jipya yanarejelewa Kwake. Tunaamini pia kuwa Mwana ni wa Aina moja, au familia, kama Mungu Baba, na kwa hivyo ni Mungu. Imani yetu juu ya Uungu inatofautiana na aina za kisasa za Arianism (Uario/Kiaria) kwa kuwa hatuwezi kupata msaada wa maandiko kwa imani kwamba *Logos* ya kimungu (Kristo, Mwana) alikuwa kiumbe *aliyeumbwa*.

Tunaamini kabisa kuwa hii ilikuwa ufahamu wa mitume na wa kanisa Kristo alianzisha kupitia kwao. Katika kurasa zinazofuata, utaona uthibitisho unaofaa kwamba hakika hii ni mafundisho ya Maandiko Matakatifu, na ilikuwa ufahamu wa kanisa la kitume.

Sura ya 2

Yesu ni nani?

Je! Yesu Kristo alikuwa na uwepo kabla ya kuzaliwa kama mwanadamu? Ikiwa ni hivyo, alikuwa kiumbe aliyeumbwa, labda malaika mkuu, kama wengi wanavyodai? Au alikuwa Mungu kweli?

Kama tulivyoona, kutoka karne za mapema za historia ya Ukristo hadi leo, swala la Yesu ni nani imetoa maoni mengi tofauti kuhusu asili yake kama Mwana wa Mungu. Wengine wanadai kwamba alikuwa malaika mkuu na pia kiumbe aliyeumbwa katika hali yake ya awali, wakati wengine wanadai kwamba “Alikuwepo” tu kama wazo akilini mwa Mungu. Wengine wanakubali uungu wake, lakini wanadai kwamba uwepo wake wa kibinadamu haikuwa kweli na kwamba alikuwa na *muonekano* kama wa mwanadamu, lakini hakuwa mwanadamu. Na bado wengine wanadai kwamba Baba na Mwana ni dhihirisho mawili, aina, au majukumu ya Mtu mmoja anayejulikana kama Mungu.

Bila shaka, ikiwa Yesu Kristo alikuwa na uwepo kabla ya kuzaliwa kama mwanadamu, ikiwa alikuwa Mungu kweli ingawa alikuwa tofauti na Baba, na ikiwa alikuja duniani kama kiumbe mwanadamu, basi dhana zote za Ukristo zinazokataa Uungu Wake na uwepo wa awali kama mwanadamu ni za uzushi na lazima zitangazwe hivyo! Basi, tunapaswa kukujia somo hili kupitia sala na kwa roho ya heshima kubwa kwa Neno la Mungu lililofunuliwa.

Kabla ya kuchunguza swala la uwepo wa awali ya Kristo, ni muhimu kwanza kuamua ikiwa maelezo ya maandiko kuhusu Mungu zinaruhusu zaidi ya Mtu mmoja katika Uungu. Maandiko yanafundisha wazi kwamba “BWANA Mungu wetu ni BWANA *mmoja*” (Kumbukumbu la Torati 6:4; Marko 12:29). Je! Hii humaanisha kwamba Mungu huyo mmoja ndiye Mtu mmoja pekee?

Wacha tuanze na neno lililotafsiriwa “Mungu” katika Agano la Kale.

Elohim

“Hapo mwanzo Mungu aliziumba mbingu na nchi” (Mwanzo 1:1). Neno lililotafsiriwa “Mungu” katika aya hii kwa Kiebrania ni *Elohim*. Ni nomino katika hali ya wingi, na hutumika kwa Mungu wa kweli na kwa “miungu” ya uwongo. Katika Kutoka 20, neno hilo limetumika katika hali zote mbili: “Mungu [*Elohim*] akanena maneno haya yote, akasema, Mimi ni BWANA Mungu [*Elohim*] ... Usiwe na miungu [*elohim*] mingine ila mimi” (mstari 1-3).

Neno hili mara nyingi hutumika kwa “miungu” mingi, wakati mwingine hutumiwa kurejelea “mungu” mmoja. Kwa mifano, “Kemoshi” alikuwa “mungu” [*elohim*] wa Wamoabu,” na “Milkomu” alikuwa “mungu” [*elohim*] wa wana wa Amoni” (1 Wafalme 11:33). Kwa hivyo, ingawa neno hilo liko katika hali ya wingi, sio lazima iashirie wingi wa watu.

Kulingana na Smith, “Wazo la kupendeza kuwa [neno *Elohim*] lilirejelea *utatu* [au *wingi*] wa *watu* katika Uungu lakini haupati ushabiki kati ya wasomi. Ni labda kitu ambacho wasomi wa sarufi huita *wingi wa ukuu*, au inaashiria *ukamilifu* wa nguvu ya uungu, au *jumla ya nguvu* ulioonyeshwa na Mungu” (William Smith, L.L.D., *A Dictionary of the Bible*, p. 220).

Ni kweli kwamba neno lenyewe halithibitishi wingi wa Watu katika Uungu, lakini ukweli kwamba neno hilo ni la wingi angalau unaruhusu *uwezekano* kwamba Mungu huyo mmoja ni zaidi ya Mtu mmoja. Kwa hivyo, ili kupata ushahidi wa wingi wa Watu katika Uungu, lazima tutafute miongozo mingine.

Mwongozo moja kama hiyo inapatikana katika matumizi ya vitenzi vya wingi. “Unitarians” wanasema kuwa kwa sababu *Elohim* (inapotumiwa kwa kumrejelea Mungu mmoja wa kweli) inafuatwa na kitenzi cha umoja, neno hilo haliwezi kurejelea wingi wa Watu. Hata hivyo, hoja hii hupuuza ukweli kwamba *Elohim* wakati mwingine hufuatwa na kitenzi cha wingi, na hivyo kuashiria kuwa nomino (*Elohim*) hupaswa kueleweka kwa maana ya wingi. Wakati kesi kama hizo hazihitaji “Mungu” kueleweka kama wingi wa Watu, muundo wa Kiebrania hairuhusu uwezekano.

Mwongozo mwingine unaofaa kusikizwa unapatikana katika matumizi ya nomino za wingi. Katika Mwanzo 1:26, Mungu (*Elohim*) akasema, “Na tumfanye mtu kwa mfano wetu, kwa sura yetu ...” Katika Mwanzo 3:22, Mungu (*Elohim*) akasema, “Basi huyu mtu amekuwa kama mmoja wetu ...” Na katika Mwanzo 11:7, Mungu (*Elohim*) akasema, “Haya, na tushuke huko...”

Ukweli kwamba vitenzi vya umoja na vya wingi hutumika katika wingi wa *Elohim* sio ubishi kama wengine wanavyodhani; badala yake, inapendekeza (au inaruhusu) *wingi katika umoja* – kwamba ni Mungu mmoja lakini ni zaidi ya Mtu mmoja. Hii “*wingi katika umoja*” inapendekezwa katika Isaya 6:8, ambapo Mungu anasema, “Nimtume [angalia kitenzi cha umoja] nani, naye ni nani atakayekwenda kwa ajili yetu [wingi]?” Aya hii inaruhusu uwezekano wa Mtu mmoja akiongea juu yake mwenyewe na kwa niaba ya angalau Mtu mmoja mwingine.

Wakati Unitarians wanajaribu “kuelezea” njia yao karibu na aya zilizo hapo juu, mtu yeyote anaweza kuwa na uwezo wa kuona kwamba matumizi ya wingi hakika inatoa kesi ya kueleweka katika ujumuishaji wa Uungu.

Mwongozo mwingine iko katika kuelewa maana ya neno lililotafsiriwa “moja” katika Kumbukumbu la Torati 6:4. Kwa kupendeza, aya hii (inayojulikana kama *Shema*) inatumika zaidi kuliko aya yoyote nyingine “kuthibitisha” kuwa Mungu ni Mtu mmoja. Mistari hiyo inasema, “Sikiza, Ee Israeli: BWANA Mungu wetu, BWANA ndiye mmoja.” Kwa Kiebrania,

neni inayomaanisha “moja” ni *echad*, ambayo mara nyingi hutumiwa kama kiunganishi cha “moja” badala ya “moja” kamili. Watu wawili, Adamu na Hawa, walipaswa kuwa pamoja kama “mwili mmoja [*echad*]” (Mwanzo 2:24). Katika kesi hii, moja ukiongeza moja ni moja. *Shema*, basi, haithibitishi kuwa Mungu ni Mtu mmoja. Maneno ya Kiebrania (*Elohim* na *echad*) yanaruhusu zaidi ya Mtu mmoja yakithibitisha kuwa Mungu ni mmoja – kama vile Adamu na Hawa, ingawa walikuwa tofauti, walikuwa “mwili mmoja.”

Inavyoonekana, wale wanaokataa imani kwamba Mungu ni zaidi ya Mtu mmoja hufanya hivyo kwa sababu, kwao, wazo hilo linaeneza Polytheism, au imani katika “miungu” mingi. Lakini tukielewa “moja” kwa maana ya *ujumuishaji wa umoja*, basi tunaweza kuona kwa urahisi jinsi Mungu mmoja anaweza kuwa zaidi ya Mtu mmoja.

Kwa maelewano kama huo kwamba neno la Kiebrania kwa “Mungu” ni la wingi, na kwamba wakati mwingine hutumika kwa vitenzi vya wingi na nomino za wingi, na kwamba neno “moja” katika *Shema* mara nyingi hutumiwa kama kiunganishi “moja,” hatupaswi kuwa na ugumu wa kuelewa kwamba Mungu mmoja ni zaidi ya Mtu mmoja – kama vile hatuna ugumu wa kuelewa kwamba Adamu (iliyotafsiriwa “mtu” katika Mwanzo 1:26, 27) ni zaidi ya mtu mmoja.

Angalia tena sehemu ya kwanza ya Mwanzo 1:26: “Mungu akasema, Na tumfanye mtu kwa mfano wetu, kwa sura yetu ...” Kwa kuzingatia yote ambayo tumeona, maelezo ya kimantiki zaidi ya aya hii ni kwamba Mtu mmoja wa kimungu alikuwa akiongea na angalau Mtu mmoja mwingine wa asili sawa.

Kwa msingi huu, wacha tuende kwenye Agano Jipya kwa ufunuo zaidi.

Logos

Mtume Yohana aliandika: “Hapo mwanzo kulikuwako Neno [Kiyunani: *Logos*], naye Neno alikuwako kwa Mungu, naye Neno alikuwa Mungu. Huyu mwanzo alikuwako kwa Mungu. Vyote vilifanyika kwa huyo; wala pasipo yeye hakikufanyika chochote kilichofanyika ... Naye Neno alifanyika mwili, akakaa kwetu (nasi tukaona utukufu wake, utukufu kama wa Mwana pekee atokaye kwa Baba,) amejaa neema na kweli” (Yohana 1:1-3, 14).

Tazama kwamba *Logos*, au “Neno,” alifanyika mwili. Ni wazi, *Logos* ni Yesu Kristo. Kumbuka pia kwamba mwanzoni *Logos* alikuwako kwa Mungu naye alikuwa Mungu – hiyo ni, yule Mmoja atakayekuwa Yesu Kristo hakukuwa kwa Mungu Baba hapo mwanzo lakini pia *alikuwa* Mungu! Zaidi, vitu vyote vilifanyika Kwake (au kupitia) Yeye, kumaanisha kuwa Baba na Mwana walihusika katika uumbaji. Hii inakubaliana kabisa na Mwanzo 1:26: “Na Mungu [*Elohim*, kwa wingi] akasema, “na tumfanye mtu kwa mfano wetu, kwa sura yetu ...”

Hapa tunaona “wingi katika umoja” kwa lugha rahisi sana inayoeleweka. Hata hivyo, wengine wa kisasa wa Arius na Socinus wamepata njia za kupotosha maana dhahiri ya kifungu hiki. Kwa mfano, wanadai kwamba Yohana 1:1 inapaswa kusoma hivi: “Hapo mwanzo kulikuwako Neno,

na Neno alikuwako kwa Mungu, na Neno alikuwa mungu.” Kwa hivyo, Neno halikuwa Mungu kwa maana kabisa, lakini alikuwa “mungu” au “mwenye nguvu,” kama vile malaika ni “mwenye nguvu.”

Wengine wanadai kuwa “Mungu” wa pili anapaswa kurejelewa “kiungu,” na hivyo kuondoa maoni yoyote ya Ubinadamu. Wanasoma sehemu ya mwisho ya Yohana 1:1 hivi: “... na Neno alikuwako kwa Mungu, na Neno alikuwa *mungu*.” “Neno,” wanadai, linarejelea usemi wa mapenzi ya Mungu. Ni Neno *lililonenwa*, sio Neno *linalonenwa*.

Walakini, fasiri hizi ni jaribio la kufanya Yohana 1:1 iseme kitu kingine isipokuwa kile inachosema wazi.

Kwanza, neno la Kigiriki kwa “Mungu” wa pili ni *Theos*. Neno hili linamaanisha “Mungu,” sio, “uungu.” Kama Yohana angekusudia kusema kwamba “*Neno lilikuwa la uungu*,” angetumia neno la Kiyunani linalomaanisha “uungu” – na kuna neno kama hilo.

Ya Pili, aya ya 3 inaainisha wazi Neno kama Yule ambaye vitu vyote vinafanyika. Mistari hii haina maana ikiwa Neno linatazamwa kwa kukosa marejeleo ya “kanuni la Kimungu” au kama “mapenzi ya Mungu” inayoonyeshwa kupitia matendo Zake za ubunifu.

Wale ambao wanashikilia nadharia ya “mungu” wanakubali kwamba Neno ni Mtu, lakini wanadai hivyo kwa kuwa kifungu cha uhakika (kwa Kiyunani) kinaonekana mbele ya “Mungu” wa kwanza lakini sio mbele ya “Mungu,” wa pili. Ya mwisho inapaswa kueleweka sio kama Mungu, lakini kama “*mungu*” (herufi ndogo *m* kinadokeza mungu duni). Kwa bahati mbaya, wale wanaoshikilia maoni haya wanapuuza usomi bora wa Uigiriki, ambayo inasisitiza kwamba tafsiri kama hiyo ni dhulma ya kilugha.

Katika kifungu cha mwisho cha Yohana 1:1, mada ni “Neno,” kitenzi ni “ilikuwa” na nomino dhahiri ni “Mungu.” Yohana angeingiza kifungu cha uhakika kabla ya “Mungu,” angeunda ujenzi wenye utata wa kisarufi. Hakuna Msomi wa Uigiriki anayefaa heshima yake anaweza kupokea nadharia ya “mungu.”

Wafuasi wa “mungu” pia wanapuuza ukweli kwamba neno “Mungu” (Kigiriki: *Theos*) inaonekana bila ya kifungu cha uhakika katika Agano Jipya. Mfano mmoja wa hii inaonekana ndani ya aya machache za Yohana 1:1. Mstari wa 6 unasomeka hivi: “Kulikuwa na mtu aliyetumwa kutoka kwa Mungu [*Theos*, bila kifungu cha uhakika], jina lake liliitwa Yohana.” Hapa, neno “Mungu” linamaanisha Mungu, ingawa kifungu cha uhakika haionekani. Haijalishi kusema kuwa Yohana alikuwa “mtu aliyetumwa kutoka kwa *mungu*.” Na haifahamiki kusema kuwa Neno alikuwa kitu chochote chini ya Mungu! “Neno alikuwako kwa Mungu, na Neno alikuwa Mungu” – kweli Mungu! – ingawa alikuwa tofauti kabisa na Yule ambaye alikuwa naye mwanzoni.

Kwa kuongezea, wazo kwamba Yesu Kristo alikuwa malaika mkuu (aina ya kisasa ya Arianism) katika hali yake ya awali inapingana kabisa na mafundisho ya Agano Jipya. Mwandishi wa kitabu cha Waebrania anauliza: “Kwa maana alimwambia malaika yupi wakati wowote [Mungu Baba], ndiwe mwanangu, mimi leo nimekuzaa? Na tena mimi nitakuwa kwake baba, na yeye atakuwa kwangu Mwana?” (Waebrania 1:5). Jambo ni kwamba Mungu hakuwahi kusema mambo haya kwa Malaika *yeyote*, pamoja na malaika wakuu. Kwa hivyo, Kristo sio, na hakuwahi kuwa malaika.

Neno malaika linamaanisha “mjumbe.” Kwa maana ya kuwa Kristo alitumwa kama Mjumbe wa Baba, alikuwa Malaika. Lakini mwandishi wa Waebrania alipokuwa akimtofautisha Kristo kutoka kwa malaika, anazungumza wazi juu ya malaika *walioumbwa*.

Mwandishi wa Waebrania anasema tena: “Je! Yuko malaika aliyemwambia wakati wowote, uketi mkono wangu wa kuume hata nitakapoweka adui zako chini ya nyayo zako? Hao wote [malaika, pamoja na malaika wakuu] si roho watumikao, wakitumwa kuwahudumu wale watacao urithi wokovu?” (Waebrania 1:13, 14). Tena, ikiwa Kristo alikuwa malaika - malaika mkuu au sivyo – katika hali yake ya awali, mwandishi wa Waebrania hangeweza kusema taarifa hizi.

Licha ya ushahidi dhahiri dhidi ya kinyume, Unitarians wanadai kwamba neno la Kiyunani *Logos* inapendekeza “kanuni ya kimungu,” na haipaswi kueleweka kama “msemaji.” Wanaelekeza kwamba katika maandishi za zamani ya kigiriki neno hili linatumika kurejelea “hekima” au “Mantiki,” na kudai kwamba matumizi ya Yohana ya *Logos* yanapaswa kueleweka vivyo hivyo. Wakati Yohana aliongea juu ya *Logos* “kufanywa mwili,” basi, alikuwa akizungumza tu juu ya udhihirisho wa hekima ya Mungu. Kwa maneno mengine, hadi kuzaliwa kwake, Kristo hakuwa kitu zaidi ya “wazo la kimungu” katika akili ya Mungu.

Bila shaka, Yohana alikusudia kabisa kuwaambia wasomaji wake Wagiriki wazo la kimungu la hekima, lakini Unitarians huonekana kupuuza asili ya *Uyahudi* wa Yohana na ukweli kwamba wasomaji wake wengi walikuwa Wayahudi. Tunapaswa kuhitimisha kwamba matumizi yake ya neno *Logos* ilikuwa na maana madogo kwa wasomaji wake wa Kiyahudi?

Ukweli ni kwamba, Myahudi yeyote wa wakati wa Yohana angeelewa mara moja *Logos* ya Mungu kuwa “Msemaji” wa Mungu. Kulingana na *Encyclopedia Judaica*, maandishi mengine ya marabi ya baadaye kuliko Injili ya Yohana “yanaelewa *Logos* kama mungu wa pili ... Kati ya imani ya marabi kwa “Mungu wa pili,” au mwakilishi wa kimungu, inawakilishwa katika maoni ya uzushi ya Elisha B. Avuyah ... Maoni yake yanaonekana kuhusishwa na uvumi juu ya Uumbaji, ambapo sauti au Neno la Bwana i juu ya maji (Zaburi 29:3 na Mwanzo 1) na wakati wa ufunuo wa Sinai (Kutoka 20) umethibitishwa ” (volume 11, p. 462).

Ingawa dhana ya marabi kuhusu “Logos” kama “mungu wa pili,” au “mwakilishi wa kimungu [Msemaji]” huweka Injili ya Yohana kuja baadaye kwa mwonekano wake katika maandishi ya marabi bila ushawishi wa Kikristo, na unaonyesha kwamba dhana hiyo ilitoka mapema zaidi.

Angalau inaonyesha katika mawazo ya Kiyahudi kuwa neno *Logos* linaweza na linahusu “Msemaji.”

Zaidi ya hayo, Yohana alikuwa akijua utamaduni wa zamani ya matumizi ya mfalme ya msemaji (“Mfasiri,” au *Logos*) ambaye alitumia mamlaka ya mahakama ya mfalme wakati waombaji walitafuta hadhira na mfalme. Kiti cha mfalme hakikuweza kufikiwa na umma, kwa hivyo msemaji alikuwa kama mwakilishi anayeonekana wa mfalme. Vivyo hivyo, wakati Logos “alifanywa mwili,” Alimtumikia kama mwakilishi anayeonekana wa Baba. “Aliyeniona mimi, “Yesu alisema,” amemwona Baba” (Yohana 14:9).

Kwa kuongezea, ikiwa Yohana angeandika kwa Aramaic, lugha iliyotumiwa sana na Wayahudi wa wakati wake, angeweza kutumia neno *Memra* lililomaanisha *Logos* kwa Kiaramu na lililotumika mara nyingi kama mjumbe, au msemaji aliyetumwa kutoka kwa Mungu. Wale wanaodai kuwa Logos haiwezi kumaanisha “Msemaji” wanakosea! Inawezekana na inafanya. Kwa hivyo, mwanzoni Msemaji alikuwa na Mungu, na Msemaji alikuwa *Mungu*, sio malaika mwakilishi au “Kanuni ya kimungu.”

Injili za Sinodi (Mathayo, Marko na Luka) zinasisitiza ubinadamu wa Kristo na kutoa miongozo muhimu juu ya hali yake ya awali, lakini Injili ya Yohana inazidi Sinodi katika kusisitiza uungu na uwepo wa awali wa Kristo na ubinadamu wake.

Wacha tuone kile Yohana alisema kuhusu uwepo wa awali na uungu wa Yesu Kristo.

Uwepo wa Awali na Uungu wa Kristo katika Injili ya Yohana

Kusudi la Yohana kwa kuandika Injili yake linapatikana katika Yohana 20:31: “Lakini hizi zimeandikwa ili mpate kuamini kwamba Yesu ndiye Kristo, Mwana wa Mungu; na kwa kuamini mwe na uzima kwa jina lake.”

Tazama kwamba Yohana alitaka wasomaji wake wajue kuwa Yesu Kristo ni Mwana wa Mungu. Kama vile “mwana wa adamu” humaanisha mwanadamu, au yule ambaye asili yake ni kama ya baba yake, “Mwana wa Mungu” (ikitumika kwa Kristo) linasimamia Yule ambaye asili yake ni kama ile ya Baba yake. Mwana wa mwanadamu ni mwanadamu, na Mwana wa Mungu ni Mungu. Hicho ndicho Yohana alimaanisha aliposema juu ya Mwana wa Mungu, na hivyo ndivyo alivyotaka wasomaji wake waelewe.

Ikumbukwe hata hivyo kwamba, kwa Myahudi wa karne ya kwanza, kifungu “mwana wa Mungu” hakuashiria uungu. Kwa ujumla ilitumiwa kama malaika au mtu mwenye haki. Ilitumika kwa Masihi, ambaye kuonekana kwake ulitarajiwa na Wayahudi wa kipindi hicho. Hata hivyo, wazo la Yohana la “Masihi” halikuwa sawa na wazo la jadi la tamaduni za Kiyahudi. Alikuwa amefundishwa na Masihi mwenyewe, na alielewa kwamba “Mwana wa Mungu” ulimaanisha zaidi ya “malaika mjumbe” au “mtu mwadilifu.”

Kwa kuwa sehemu nyingi za Agano Jipya ziliandikwa kwa mujibu wa uzushi au shida ndani ya kanisa, inawezekana kwamba Yohana aliandika ili kupambana na uzushi fulani zilizokuwa zikipata umaarufu ndani ya Ukristo. Wasomi kwa ujumla wanakubali kwamba Yohana aliandika kuelekea mwisho wa karne ya kwanza, A.D., au karibu na wakati huo na labda muda mfupi kabla ya “Gnosticism ya Ukristo” na uzushi zinazozohusiana kwanza ulionekana kama nguvu ya kukabiliwa na (ingawa kuna ushahidi kwamba maoni fulani ya docetic yalionekana mapema sana).

Wasomi wengine wanaamini kwamba kusudi la msingi la Yohana lilikuwa ni kupambana na Gnosticism, wakati wengine wanaamini kwamba Injili yake ilikuwa kwa mujibu ya mafundisho mengine ya uwongo. Madai yake kwamba *Logos* “alifanywa mwili” ulionekana kuashiria kuwa Yohana alikuwa akipinga Gnosticism, au aina fulani ya Docetism, wakati mkazo wake juu ya Wayahudi kumkataa Yesu (1:11), kutoamini kwao, na ukosefu wao wa kuelewa juu ya asili ya Masihi na Ufalme Wake (Yohana 3) unaacha wazi uwezekano kwamba alikuwa akikabiliana na mafundisho ya tawi fulani la “Ukristo” wa Kiyahudi ambao, kama Ebionites, walikataa imani juu ya uwepo wa awali na uungu wa Kristo na vile vile kuzaliwa kwake na Bikira.

“Gnosticism” ina utata sana. Neno limetumika kutambua idadi kubwa ya madhehebu yaliyotokea katika karne ya pili na ya tatu. Wasomi wengine wanaamini kwamba Injili ya Yohana iliandikwa mapema sana ili kuleta mjadadala dhidi ya Gnosticism. Hata hivyo, Uwepo wa “Ukristo wa Gnosticism” katika karne ya pili unaonyesha kwamba maoni ya Gnostics ilianza kufikia Wakristo mapema sana.

Gnostics hawakuwa sawa katika theolojia yao, lakini wote walikuwa na imani potofu kuhusu asili ya Kristo. Kwa jumla, walishikilia falsafa ya zamani ya – kuamini kwamba kuna kweli mbili za msingi, kizuri na kibaya, na kwamba kweli hizi mbili hupingana. Kwa Gnostics, Mungu tu na uongozi Wake wa kiroho ndio wazuri; kila kitu kingine, pamoja na ulimwengu ni kibaya. Falsafa hairuhusu imani kwamba Mwokozi wa ulimwengu aliweza kuwa na uwepo kama mwanadamu wa mwili – kwa kuwa mambo ya kimwili ni maovu. Zaidi ya hayo, ujio wa Kristo ulikuwa wa madhumuni ya ufunuo badala ya ukombozi, kwa kuwa Gnostics walishikilia kwamba wokovu unakuja kupitia ufahamu na maarifa maalum (*gnosis* ya Kiyunani, ambayo “Gnosticism” ilitokea, inamaanisha “maarifa”).

Angalau dhana mawili juu ya asili ya Kristo zilitoka kwenye falsafa hii. Moja (Docetism) ilishikilia kuwa Yesu, *Logos* ya kimungu, alikuwa na *muonekano* wa kimwili, lakini hakukuwa mwanadamu wa mwili na damu. Nyingine ilitofautisha kati ya “Yesu” na “Kristo,” wakidai kwamba Yesu alikuwa mtu wa kawaida aliyezaliwa na wazazi wa kawaida, wakati Kristo alikuwa “kiunganishi cha kimungu” kilichomshukia Yesu wakati wa Ubatizo wake na kuondoka kutoka Kwake wakati wa Kusulubiwa.

Kiwango ambayo Yohana alikuwa akishughulika na imani ya Gnosticism haijulikani, lakini jambo moja ni hakika: Mafundisho ya Yohana yalikataza aina yoyote ya Gnosticism (au

Docetism). Mtume alisisitiza ya kwamba Yesu ndiye Kristo, Mwana wa Mungu, na kwamba *Logos*, ambaye alikuwako kwa Mungu na alikuwa Mungu, *alifanywa* mwili. Yohana hakuruhusu nafasi yoyote ya hoja kwamba Yesu alikuwa mwingine ila Kristo au kwamba uwepo wake wa kibinadamu haikuwa wa kimwili kweli.

Yohana alilaani zaidi imani ya Gnosticism (na / au uzushi sawa) katika barua yake ya kwanza na ya pili. Aliandika: “Ni nani aliye mwongo ila yeye akanaye ya kuwa Yesu ni Kristo? Huyu ndiye mpinga Kristo, amkanae Baba na Mwana” (1 Yohana 2:22). Katika waraka wake wa pili, Alisema: “Kwa maana wadanganyifu wengi wametokea duniani, wasiokiri ya kuwa Yesu Kristo yuaja katika mwili. Huyu ndiye yule mdanganyifu na mpinga Kristo” (2 Yohana 7). Katika kushughulikia uzushi hii, alithibitisha uungu wa Kristo. Aliandika: “... nasi tumo ndani yake Yeye aliye wa kweli, yaani, ndani ya Mwana wake Yesu Kristo. *Huyu ndiye Mungu wa kweli*, na uzima wa milele” (1 Yohana 5:20).

Kwa ufahamu wa aina za uzushi ambazo Yohana alikuwa akishughulikia, tunaweza kuona kwa urahisi kwa nini alitaja kwa kurudia uwepo wa awali ya Yesu na uungu. Yohana alisisitiza Yesu Kristo *Mtu*, hakukuwa kitu kingine cha “uungu”, alishuka kutoka mbinguni na kuwa mwanadamu wa mwili na damu. Fasiri nyingine yoyote huleta uzushi kwa Injili ya Yohana na barua zake.

Angalia jinsi Yohana alivyosisitiza uwepo wa awali na uungu wa Yesu Kristo:

Yohana 3:13: “Wala hakuna mtu aliyepaa mbinguni, ila Yeye aliyeshuka kutoka mbinguni, yaani, Mwana wa Adamu.”

Yohana 3:31: “Yeye ajaye kutoka juu, huyo yu juu ya yote: Yeye aliye wa duniani, asili yake ni ya dunia, naye anena mambo ya duniani: Yeye ajaye kutoka mbinguni yu juu ya yote.”

Yohana 6:38: “[Yesu alisema] Kwa kuwa mimi sikushuka kutoka mbinguni ili niyafanye mapenzi yangu, bali mapenzi yake yule aliyenipeleka.”

Yohana 6:51: “[Yesu alisema] Mimi ndimi chakula chenye uzima kilichoshuka kutoka mbinguni; mtu akila chakula hiki, ataishi milele. Na chakula nitakachotoa mimi ni mwili wangu, kwa ajili ya uzima ya ulimwengu.”

Yohana 6:62: “[Yesu aliuliza] Itakuwaje basi, mmwonapo Mwana wa Adamu akipaa huko alikokuwako kwanza?”

Yohana 8:58: “Yesu akawaambia, Amin, amin, nawaambia, Yeye Ibrahimu asijakuwako, mimi niko.”

Yohana 17:5: “[Yesu aliomba] Na sasa, Baba, unitukuze mimi pamoja nawe, kwa utukufu ule niliokuwa nao pamoja nawe kabla ya ulimwengu kuwako.”

Ili kuhitimisha kuwa Yesu Kristo aliangaziwa tu kama wazo akilini mwa Mungu, au kwamba Kristo kwa njia fulani alikuwa tofauti na Yesu, au kwamba hakuwa Mungu, lazima mtu awe na ujenzi wa muundo wa mfumo unaoweza kukosoa kimantiki fasiri za kitheolojia ambapo maandiko hapo juu yanayoeleweka virahisi yanaweza kutupiliwa mbali "kiroho" na maana yao ya wazi kuondolewa. Au mtu lazima akane Injili ya Yohana vile vile.

Wazushi walikuwa wanaweza kuelewa kuwa “Kristo” alikuwa ameshuka kutoka mbinguni na alikuwa wa kimungu. Lakini Yohana alitaka wasomaji wake waelewe yale ambayo wazushi hawakuelewa: kwamba Mtu aliyejulikana kama Yesu *alikuwa* Kristo wa kimungu – *Logos* – ambaye alikuwa ameshuka kutoka mbinguni.

Kwa kuongezea vifungu vilivyo juu, Yohana alirekodi matukio kadhaa ili kusisitiza ukweli wa uungu wa Yesu Kristo.

Katika tukio moja, wakati Yesu alizungumza juu ya Mungu kama Baba yake, Wayahudi wasioamini ambao walimsikia walimshtaki kwa “kujifanya sawa na Mungu” (Yohana 5:18). Wayahudi walielewa kuwa madai ya Yesu ya kuwa Mwana wa Baba yalikuwa madai ya uungu.

Wakati “Tomaso asiyasadiki” alipohisi majeraha ya Kristo aliyefufuka, kutosadiki kwake kulibadilishwa kwa imani. “Ndipo Tomaso akajibu, akamwambia, Bwana wangu na Mungu wangu” (Yohana 20:28). Yesu hakujibu kwa kumkemea, lakini akasema, “Tomaso, wewe kwa kuwa umeniona, umesadiki: Heri wasioona, wakasadiki” (mstari 29).

Hapo awali, wakati Yesu alisema, “Ibrahimu alishangilia kwa vile atakavyoiona siku yangu; naye akaiona, akafurahi, Basi Wayahudi wasioamini wakamwambia, Wewe hujapata bado miaka hamsini, nawe umemwona Ibrahimu? Jibu la Yesu lilitibua hasira. Alisema, “Amin, amin, nawaambia, Yeye Ibrahimu asijakuwako, mimi niko” (Yohana 8:56-55). Baada ya kusikia taarifa hii ya kushangaza, Wayahudi wakaokota mawe ili wamtupie kwa maana walielewa wazi kuwa hakuwa na uwepo awali tu, alitumia jina la Mungu kwake (“MIMI NIKO” – tazama Kutoka 3:14).

Kwa kufurahisha, Yesu hakusema, “Kabla ya Ibrahimu, mimi *nilikuwa*.” Alisema, “MIMI NIKO!” Ujenzi huu wa kushukiwa haeleweki ikiwa Yesu alikuwa akizungumza tu juu ya uwepo wake wa awali. Lakini inaeleweka kikamilifu ikiwa tunaelewa kwamba alikuwa akizungumza juu ya uwepo Wake wa awali *na* Utambulisho Wake. Alikuwa akitumia Kwake jina la Uungu, na wapinzani wake walijua hiki ndicho alimaanisha. (Kumbuka: Wakati Yahweh – jina la Kiebrania la Yehova, lilitafsiriwa “BWANA” katika matoleo mengi ya Kiingereza – ni jina la Baba, au “Msukumaji Mkuu” wa Uungu, jina linaweza pia kutumika kwa Mwana, kwa maana Mwana ni wa asili ile ile ya Baba na ni mwakilishi wa Baba.)

Wanafunzi wa Biblia wanajua vizuri vifungu vingi vya “MIMI NIKO” katika Injili ya Yohana. Bila shaka, Yohana alijumuisha hizi ili kusisitiza utambulisho wa Yesu. Moja ya vifungu

muhimu zaidi vya “MIMI NIKO” vinapatikana katika akaunti ya Yohana ya usaliti na kukamatwa kwa Yesu.

Wakati umati wa watu walimkujia na kutangaza kwamba wanamtafuta Yesu wa Nazareti, “Yesu aliwaambia, *NI MIMI* ... Mara tu Yesu alipokuwa amewaambia, *NI MIMI*, walirudi nyuma wakaanguka chini” (Yohana 18:5, 6; kumbuka: “yeye” inayofuata “Mimi niko” katika KJV iliongezwa na watafsiri). Ni wazi, “NI MIMI” ilimaanisha zaidi ya “mimi ndiye mnayemtafuta.” Yesu alikuwa akithibitisha Uungu wake.

Wengine wanasema kuwa maneno ya “NI MIMI” ya Yesu hayangeweza kuhusishwa na “MIMI NIKO” ya Kutoka 3:14 kwa sababu Kiebrania ya “MIMI NIKO” inamaanisha “Nitakuwa.” Hata hivyo, hawajali ukweli kwamba katika Septuagint (Tafsiri ya Kiyunani ya Agano la Kale, inayojulikana sana kwa Waandishi wa Agano Jipya) maneno ya “MIMI NIKO” ni *ego emi*, ambayo ni maneno yale yale yanayotafsiriwa “MIMI NIKO” katika Injili ya Yohana. Zaidi ya hayo, ni kweli kwamba msemo wa Kiebrania unamaanisha “Nitakuwako,” lakini usemi huu pia una maana ya “NI MIMI.”

Kwa ushahidi huu wote, mtu yeyote anayetafuta ukweli anaweza kukataa kuwa Injili ya Yohana inafundisha wazi uwepo wa awali na uungu wa Yesu Kristo?

Lakini Injili ya Yohana sio pekee yake katika kudhibitisha uungu na uwepo wa kibinadamu wa Yesu. Baada ya uchunguzi wa karibu, tunaona ukweli huu ukifunuliwa katika Injili za Sinodi.

Ushuhuda kutoka kwa Injili za Sinodi

Wengine wanaamini kwamba kati ya vitabu vinne vya kwanza vya Agano Jipya, Injili ya Yohana tu inaonyesha Yesu kama Mtu wa Pili wa Uungu. Lakini, kama tutakavyoona, hii sio kweli. Uchunguzi wa uangalifu wa vifungu kadhaa unaongoza kwa hitimisho lisiloweza kubishwa kwamba Uungu wa Kristo haikuwa wazo la kigeni kwa waandishi wa Sinodi.

Zingatia ukweli ufuatao kutoka kwa Injili za Sinodi:

1. Yesu ni Mwokozi wa watu wake. “Naye [Mariamu] atazaa mwana, nawe utamwita jina lake YESU [Mwokozi, au Yehova Aokoja]: kwa maana yeye ndiye atakayewaokoa watu wake na dhambi zao” (Mathayo 1:21).
2. Jina la Mwokozi “litaitwa Imanueli, ambalo linatafsiriwa Mungu pamoja nasi” (mstari 23).
3. Yeye ni mkuu kuliko Hekalu (Mathayo 12:6).
4. Yeye ni Bwana wa Sabato (aya ya 8).
5. Anayo nguvu ya kusamehe dhambi (Marko 2:5,10).
6. Anayo nguvu ya kubatiza kwa Roho Mtakatifu (Marko 1:8).

7. Yeye ndiye Mhukumu wa mwisho wa waovu (Mathayo 7:21-23; Luka 3:17).

8. Anakubali ibada (Mathayo 8:2; 9:18; 14:33; 28: 9, 17).

Je! Mwokozi na Mhukumu ambaye ni Bwana wa Sabato; aliye mkuu kuliko Hekalu; aliye na nguvu ya kusamehe dhambi, abatizaye kwa Roho Mtakatifu, na mhukumu wa waovu; anayekubali ibada; na jina lake kumaanisha “Mungu yu nasi” anaweza kuwa mtu mwingine yeyote isipokuwa Mungu? Je! Maelezo haya yanaweza kutumiwa kwa mtu “aliyekuwa na uwepo wa awali” kama wazo akilini mwa Mungu, au ya malaika aliyeumbwa?

Kupitia nabii Isaya, Mungu anasema, “Maana mimi ni BWANA Mungu wako, Mtakatifu wa Israeli, *Mwokozi* wako... Mimi, naam, mimi, ni BWANA; zaidi yangu mimi hapana *mwokozi*” (Isaya 43:3, 11). Katika siku ya wokovu wake, Israeli watasema, Hakika wewe u Mungu ujifichaye nafsi yako, Ee Mungu wa Israeli, *Mwokozi* (45:15). Katika siku hiyo, “watu wote watajua ya kuwa mimi, BWANA ni *Mwokozi* wako na *Mkombozi* wako” (49:26; 60:16; taz. 63:8). Anajifunua kama “Mungu mwenye haki na *Mwokozi*” (Isaya 45:21).

Ni kweli, mjumbe aliye mwanadamu wa kawaida anaweza kuelezewa kama “mwokozi,” lakini tukilinganisha maelezo hapo juu ya Mungu kama Mwokozi na maelezo yaliyotangulia ya Yesu, tunaweza tu kuhitimisha kuwa Yesu Kristo ni zaidi ya mwanadamu wa kawaida. Kama Mwanachama wa Pili wa Uungu, na kama mwakilishi wa Baba yake, Yeye anayo haki ya majina ya uungu.

Utambulisho wake wa kimungu ulionyeshwa katika uponyaji alizofanya. Katika hafla moja, Alimwambia mtu “mgonjwa wa kupooza,” “Mwanangu, umesamehewa dhambi zako. Waandishi wengine ambao walikuwepo walimshtaki kwa kukufuru na kumuuliza, “Ni nani awezaye kusamehe dhambi isipokuwa mmoja, ndiye Mungu?” Yesu akajibu, “Vyepesi ni vipi, kumwambia mwenye kupooza, umesamehewa dhambi zako, au kusema, ondoka ujitwike godoro lako, uende? Lakini mpate kujua ya kwamba Mwana wa Adamu anayo amri duniani ya kusamehe dhambi, (hapo amwambie yule mwenye kupooza,) nakwambia, ondoka, ujitwike godoro lako uende nyumbani kwako” (Marko 2:5-11). Mtu huyo alipona mara moja.

Ujumbe kwa waandishi ulikuwa wazi: Kwa kuwa ni Mungu tu anayeweza kusamehe dhambi, na kwa kuwa Yesu alithibitisha nguvu Yake mwenyewe ya kusamehe dhambi kwa kumponya mgonjwa, basi Yesu ni “Mungu yu nasi” (Imanueli). Kwa kweli waandishi hawa walikuwa wanajua maandiko kama Zaburi 103:3, ambayo inasema kwamba Mungu “akusamehe maovu yako yote” na “akuponye magonjwa yako yote”; na Danieli 9:9, ambayo inasema, “rehema na msamaha ni kwa Bwana Mungu wetu.” Kwa hivyo, Yesu alipomponya mgonjwa, alitangaza utambulisho wake wa kimungu.

Ilikuwa ni Mungu, sio Musa, aliyeitakasa siku ya Sabato na kuwaamuru watu wake kuikumbuka. “Ikumbuke siku ya Sabato,” alisema, “na uitakase.” Siku sita fanya kazi, utende mambo yako yote. Lakini siku ya saba ni Sabato ya BWANA Mungu wako ...” (Kutoka 20:8-10). Je! Yesu

angewezaje kuwa “Bwana wa siku ya Sabato” kama angekuwa tu mtu wa kawaida ambaye hakuwa na uwepo wa awali? Ingawa alitabiriwa kuwa Mwana wa Daudi na nabii kama Musa (Kumbukumbu la Torati 18:15), hata Musa na Daudi hawangeweza kudai kuwa “Bwana wa siku ya Sabato.”

Uwepo wa awali wa Yesu pia unaonekana katika maombolezo yake ya dhambi za Yerusalemu. Alipotabiri ukiwa wa Yerusalemu, Alitafakari juu ya kuhusika Kwake na maovu ya mji: “Ee Yerusalemu, Yerusalemu,” Alilia, “uwauaye Manabii, na kuwapiga kwa mawe wale waliotumwa kwako, ni mara ngapi nimetaka kuwakusanya pamoja watoto wako, kama vile kuku avikusanyavyo vifaranga vyake chini ya mabawa yake, lakini hamkutaka!” (Mathayo 23:37).

Je! Yesu angewezaje kusema haya kama angalikuwa hayuko hapo kushuhudia ugumu huo ya watu wake? Ni wazi kwamba alikuwa ameshuhudia kutotii wa Israeli jangwani, aliona kuuliwa kwa manabii, na alikuwa ameona kukataa kwa ukaidi wa Yerusalemu kuruhusu watoto kukusanywa chini ya uangalifu Wake wa kimungu.

Alithibitisha uwepo wake wa awali na uungu alipowauliza Mafarisayo, “Mwaonaje katika habari za Kristo? Ni mwana wa nani?” Mafarisayo wakajibu, “Mwana wa Daudi.” Walikuwa sahihi; Kristo alikuwa na ukoo wa Daudi. Lakini jibu la Yesu kwa Mafarisayo linaonyesha ya kwamba alikuwa zaidi ya mwana wa Daudi. Aliuliza: “Imekuwaje basi Daudi katika roho kumwita Bwana, akisema, Bwana alimwambia Bwana wangu, uketi mkono wangu wa kuume, hata niwawekapo adui zako kuwa chini ya miguu yako? Basi Daudi akimwita Bwana, amekuwaje ni mwanawe?” (Mathayo 22:42-45; Marko 12: 35-37; Luka 20: 41-44).

Ujumbe wa Kristo uko wazi: Masihi hana tu ukoo wa Daudi; Yeye ni Mwana wa Mungu, Yule ambaye Daudi alimwita “Bwana.” Ukweli kwamba Daudi, mfalme wa kwanza wa ufalme wa kimungu, alimwita mmoja wa wakoo zake “Bwana” unaashiria kwamba Mfalme ajaye yu zaidi ya mwanadamu wa kawaida. Tunaona kwamba Yohana hakuwa peke yake katika kutangaza uungu na uwepo wa awali wa Yesu Kristo. Wakati Injili zote manne zinazingatiwa, ushahidi unatuleta kufikia hitimisho moja lisiloweza kubishwa: *Yesu Kristo ni Mungu!*

Lakini kuna zaidi ya uthibitisho wa maandiko wazi wa uungu wa Kristo na uwepo wake wa awali. Hebu sasa tuangalie barua za Paulo.

Ushahidi Kutoka kwa Waraka za Paulo

Wengine wanadai kwamba malezi madhubuti ya monotheistic ya mtume Paulo – aliyoelezea mwenyewe kama “Mwebrania wa Waebrania” (Wafilipi 3:5) – haingemruhusu kuamini katika uungu wa Yesu Kristo. Hoja hii, hata hivyo, huchukuliwa kwamba Paulo akikutana na Yesu njiani akielekea Dameski (Matendo 9) ilikuwa ya uwongo au ilikuwa na ushawishi mdogo juu ya theolojia ya Paulo. Pia inadhaniwa kwamba Paulo hakuweza kutambua wingi katika Uungu kutoka kwa masharti na maelezo ya Agano la Kale.

Ukweli ni kwamba, Paulo alitambua wazi utambulisho wa kimungu wa Kristo, na hakusita kumtambulisha na Mungu wa mababu zake wa Kiebrania.

Akizungumza juu ya Yesu Kristo, Paulo aliandika, “Kwa kuwa kila mtu atakayeliitia jina la Bwana ataokoka” (Warumi 10:13). Msomaji wa kawaida anaweza kosa kugundua kwamba Paulo, katika kuzungumza juu ya Kristo, alikuwa akinukuu kutoka kwa Yoeli 2:32: “Na itakuwa ya kwamba, mtu awaye yote atakayeliitia jina la BWANA [Kiebrania: Yahweh] ataponywa ...” Hakika Paulo hangeweza kutumia aya hii kwa Yesu Kristo ikiwa hakuamini Uungu wa Kristo.

Paulo alisema kuwa mienendo ya Mkristo inapaswa kuwa kama ile ya Kristo, “Ambaye yeye mwanzo alikuwa yuna namna ya Mungu, naye hakuona kule kuwa sawa na Mungu kuwa ni kitu cha kushikamana nacho; bali alijifanya kuwa hana utukufu, akatwaa namna ya mtumwa, akawa ana mfano wa wanadamu” (Wafilipi 2: 6, 7). Aya hii haimaanishi kuwa Kristo alikuwa katika “mfano wa Mungu” kwa njia sawa mwanadamu alivyoumbwa kwa “mfano wa Mungu,” kama wengine wanavyodai. Hii inaonekana kwa kulinganisha “aina ya Mungu” na “aina ya mtumwa.” “Kristo alichukua “aina ya mtumwa” kwa kufanywa “mfano wa wanadamu.” Maneno “hakuona kule kuwa sawa na Mungu kuwa ni kitu cha kushikamana nacho” inaonyesha alikuwa “sawa na Mungu” na hiyo ni kusema (Yeye na Baba walikuwa wa asili moja) kabla ya kuchukua hiari ya kuwa “aina ya mtumwa.” “Alijifanya mwenyewe “kutokuwa sifa,” au “kujiachilia mwenyewe,” ambayo inamaanisha kwa “kufanywa mfano wa mwanadamu,” Aliweka kando sifa alizokuwa nazo katika hali Yake ya hali ya awali.

Wale wanaodai kifungu hiki kinaongea tu juu ya unyenyekevu wa Kristo kama “Adamu mpya” na hawarejelei uwepo wa awali wanapaswa kuwa waangalifu sana kwa kile Paulo mwenyewe aliamini. Katika aya ya 10, Paulo hawachi shaka juu ya kile aliamini. Aliandika: “Ili kwa jina la Yesu, kila goti lipigwe, na vitu vya mbinguni, na vitu vya duniani, na vya chini ya nchi. Ikijisimamia, Aya hii inaonyesha kabisa kwamba Yesu angeweza kuwa na uungu kamili. Lakini tukizingatia ukweli kwamba Paulo alikuwa akinukuu kutoka Isaya 45:23, aya inakuwa zaidi kuliko “maoni” tu ya Uungu wa Kristo. Katika Isaya, 45:23, Mungu mwenyewe anasema, “Ya kwamba mbele zangu kila goti litapigwa...” Matumizi ya Paulo ya kifungu hiki akimrejelea Yesu inathibitisha imani yake katika uungu wa Kristo.

Kwa Waefeso, Paulo alitangaza kwamba Mungu “aliviumba vitu vyote na Yesu Kristo” (Waefeso 3:9), kwa hivyo inathibitisha yale Injili ya Yohana inasema: kwamba Kristo aliyetangulia alitenda kama wakala wa Mungu katika uumbaji wa ulimwengu.

Ikiwa mashaka yanaendelea, basi zingatia kile Paulo aliandikia Wakristo wa Kolosai. Akiongea kuhusu Kristo aliandika: “Naye ni mfano wa Mungu asiyeonekana, mzaliwa wa kwanza wa viumbe vyote. Kwa kuwa katika yeye vitu vyote viliumbwa, vilivyo mbinguni, na vilivyo juu ya nchi, vinavyoonekana na visivyoonekana, ikiwa ni vitu vya enzi, au usultani, au enzi, au mamlaka; vitu vyote viliumbwa kwa njia yake, na kwa ajili yake. Naye amekuwako kabla ya vitu vyote, na vitu vyote hushikana katika yeye” (Wakolosai 1:15-17).

Je! Kuna kitu chochote kinachoweza kuwa wazi? Wakati kifungu hiki kinazingatiwa na kila kitu Paulo alisema juu ya uungu wa Kristo, tunaweza kuhitimisha tu kwamba jaribio lolote la kutoa Uungu wa Kristo inahitaji kwamba Maandiko yapotoshwe bila kuweza kutambuliwa – au kukataliwa kabisa!

Lakini licha ya ushahidi, wengine wanadai kifungu kilicho hapo juu hakionyeshi ushahidi wowote kuwa Yesu Kristo ni Mungu. Wanasema kwamba maneno “mzaliwa wa kwanza wa viumbe vyote” yanaonyesha kuwa Kristo alikuwa wa kwanza kwa vitu vyote (vya mbinguni na vya duniani) kuumbwa. Sivyo! “Mzaliwa wa kwanza” inamaanisha *utangulizi*, sio wa “kwanza kuumbwa.” Yeye ni mkuu juu ya uumbaji wote *kwa sababu yeye ndiye Muumbaji!* Hiyo ndivyo Paulo alisema waziwazi.

Paulo alisema tena, “Ambacho kwa [Kristo] mwili wote ukiruzikiwa na kuungamanishwa hukua kwa maongeo yatokayo kwa Mungu” (Wakolosai 2:9). Neno la Kiyunani la “Uungu” ni *Theotes*, linalorejea “Uungu,” na inamaanisha *asili* ya Kiungu, sio “sifa za Kiungu.” Kristo hangeweza kujumuisha ukamilifu wa Uungu ikiwa asili Yake ilikuwa tofauti na asili ya Baba Yake. Walakini, wengine hujaribu kumvua kutoka kwa uungu wake kwa kuvunja utimilifu wa maana ya *Theotes*. Kwa mfano, *The New World Translation of the Holy Scriptures*, kwa makosa hutafsiri neno hili “ubora wa kimungu.” (Hii haishangazi, kwa “kuwa tafsiri” hiyo hiyo hushikilia “mungu” kama *Theos* katika Yohana 1:1.)

Uthibitisho zaidi kwamba Yesu Kristo ni Mungu hupatikana katika Tito 2:13. Bibilia ya NASB ni sahihi katika tafsiri yake ya aya hii: “Tukilitazamia tumaini lenye baraka na mafunuo ya utukufu wa Kristo Yesu, Mungu mkuu na Mwokozi wetu.” Sio tu kwamba Kristo ametambuliwa kama “Mungu wetu mkuu na Mwokozi” kupitia tafsiri halisi ya Kiyunani; Anatambuliwa kama Mungu na Mwokozi kwa madai kwamba Yeye ndiye “mafunuo” yake (Hiyo ni Ujio wa Pili) hutarajiwa. Paulo hakuwahi kumhimiza mtu yeyote kutarajia “mafunuo” wa Mungu Baba.

Kwa kuongezea, Paulo alisema kwamba kutangazwa kwa Neno la Mungu kulikabidhiwa kwake “Kulingana na amri ya Mwokozi wetu Mungu” (Tito 1:3). Tunasoma utume wa Paulo, na la Yule aliyemwamuru, katika Matendo 9:15: “Lakini Bwana [Yesu Kristo] akamwambia [Anania], Nenda tu, kwa maana huyu ni chombo kiteule kwangu, alichukue jina langu mbele ya mataifa, na wafalme, na wana wa Israeli. Kwa Paulo, “Mungu Mwokozi wetu” na Yesu Kristo walikuwa sawa.

Katika waraka wake wa kwanza kwa Wakorintho, Paulo alisema kwamba Waisraeli wa kale “waliunywea Mwamba wa roho uliowafuata: na Mwamba ule ulikuwa ni Kristo” (1 Wakorintho 10:4). Paulo alikuwa akimaanisha tukio mawili wakati maji kwa wana wa Israeli kimiujiza ilitoka kwenye mwamba (Kutoka 17:6; Hesabu 20:11). Mwamba, Paulo alisema, ulisimamia Kristo, Mwamba wa roho uliowafuata wana wa Israeli jangwani .

Bila shaka, maelezo ya Paulo juu ya Kristo kama “Mwamba” uliowafuata wana wa Israeli uliunganishwa na ufahamu wake wa vifungu vingi vya Agano la Kale vilivyoelezea Mungu kama “Mwamba” (Kumbukumbu la Torati 32:4,15,18,30,31; Zaburi 18:2,31,46; 28:1; 31:3; nk)

Ikiwa Paulo angekuwa hapa leo angeweza kwa bidii na bila kusita kulaani mafundisho yote yanayokataa uwepo wa awali na uungu wa Yesu Kristo, na angetangaza kwa ujasiri kwamba Kristo ni Mungu na Mwokozi, ambaye ndani yake huishi utimilifu wote wa Uungu, na kwa yeye vitu vyote viliumbwa.

Tunapata ukweli huo huo katika Agano Jipya. Wacha sasa tuweke mawazo yetu katika kitabu cha Waebrania.

Ushahidi Kutoka kwa Kitabu cha Waebrania

Sura ya kwanza ya kitabu cha Waebrania inatangaza uungu wa Kristo bila shaka. Tunaambiwa mapema kuwa Kristo amewekwa “mrithi wa yote tena kwa Yeye [Mungu Baba] aliufanya ulimwengu” (Waebrania 1:2). Hapa Kristo amewasilishwa kama Muumbaji (au “Muumbaji mwenza”). Hii inakubaliana kabisa na maelezo ya Yohana juu ya Kristo kama *Logos* ambaye vitu vyote viliumbwa.

Mstari wa 3 unasema: “[Kristo] ni mng’ao [au mwangaza] wa utukufu wake [Baba] na chapa ya nafsi yake [mfano wa Mungu], akivichukua vyote kwa amri ya uweza wake akiisha kufanya utakaso wa dhambi, aliketi mkono wa kuume wa Ukuu huko juu” (mstari 3). Ndani ya Aya iliyotangulia, Kristo amewasilishwa kama Muumbaji. Hapa, Yeye ni Mtunzaji. Ni vigumu kuaminika kuwa Muumbaji na Mtunzaji ambaye anaonyesha utukufu wa Baba na anaushiriki asili Yake hawezi kuwa mwingine ila Mungu.

Zaidi ya hayo, kama hangekuwa Mungu, hangefaa kuabudiwa. Lazima awe Mungu, kwa maana mstari wa 6 unatuambia anastahili kuabudiwa: “Na wamsujudu malaika wote wa Mungu.” Hii ni nukuu iliyochukuliwa kutoka mwisho wa Zaburi 97:7 au kutoka mwisho wa Kumbukumbu la Torati 32:43, ambayo haipo kutoka kwa maandishi ya Massoretic (ambayo Agano la Kale la KJV lilitafsiriwa) lakini lilipatikana katika maandishi mengine za zamani, pamoja na Septuagint. Katika kesi zote, “Yule” malaika wa Mungu wanapaswa kumsujudu ni Mungu.

Katika aya ya 8 hadi 10, Yesu anatambuliwa kama Mungu na Masihi: “Lakini kwa habari za Mwana anasema, Kiti chako cha enzi, Mungu, ni cha milele na milele: Na fimbo ya ufalme wako ni fimbo adili. Umependa haki, na umechukia maasi; kwa hiyo Mungu, Mungu wako amekutia mafuta, mafuta ya shangwe kupitia wenzio. Na tena, Wewe, Bwana, hapo mwanzo ulitia misingi ya nchi; na mbingu ni kazi ya mikono yako.” Katika kifungu hiki, mwandishi alinukuu kutoka Zaburi 45:6, 7 na Zaburi 102:25. “Bwana” ambaye “aliutia misingi wa nchi” (Zaburi 102:25) ndiye Masihi (Zaburi 45) ambaye Mungu “amempaka mafuta ... na mafuta ya furaha.”

Hapa tunaona Masihi akiwasilishwa kama Mungu na “mtumishi mwenye haki” wa Mungu (Isaya 53:11). Wengi hujikwaa na kujiuliza ni vipi Masihi anaweza kuwa Mungu ikiwa Yeye ni mtumishi wa Mungu. Utata unaonekana hutatuliwa tunapofahamu kwamba Mtu wa pili wa Uungu alijifanya mwenyewe aina ya mtumwa.

Ukweli huu mkuu umeenea katika Bibilia hadi sura za mwisho. Wacha sasa tuchunguze vifungu kadhaa muhimu kutoka kwa kurasa za mwisho za Neno la Mungu.

Ushahidi Kutoka kwa Kitabu cha Ufunuo

Katika kitabu cha Ufunuo, Mtu, asili, na kazi ya ukombozi ya Yesu Kristo zinaonyeshwa vizuri katika lugha ya kuelezea kwa mifano za kustajabisha. Yeye ndiye “Simba mkali wa kabila la Yuda” na “Mwanakondoo” wa chini ambaye mwili wake hubeba jeraha la toleo la dhabihu. Yeye ndiye Mkoo wa kifalme wa Daudi, “Nyota ya Asubuhi” ing’ aayo, “Mfalme wa wafalme na Bwana wa mabwana.” Yeye ndiye “Mwaminifu Aliyejitolea,” “mzaliwa wa kwanza wa wafu,” “Mtawala wa wafalme wa dunia.”

Na Yeye ndiye Mungu! Ukweli huu unaonekana katika matumizi ya majina ya uungu na Kristo mwenyewe.

Yohana, kwa kupitia maono, alikuwa akiguzia hali ya anga ya siku ya Bwana aliposikia “sauti kuu nyuma yangu, kama sauti ya baragumu, ikisema, Mimi ni Alfa na Omega, wa kwanza na wa mwisho ...” (Ufunuo 1:10, 11). Alipogeuka kuona chanzo cha sauti, aliona “Mtu mfano wa Mwanadamu ... Kichwa chake na nywele zake zilikuwa nyeupe kama sufu nyeupe, kama theluji; na macho kama mwali wa moto; Na miguu yake kama shaba iliyosuguliwa sana, kana kwamba imesafishwa katika tanuru; na sauti yake kama sauti ya maji mengi.” (aya ya 13-15).

Wakati Yohana “alipoanguka miguuni pake kama mtu aliyekufa,” mwenye nguvu za juu akaweka mkono wake wa kuume juu ya Yohana akisema, “Mimi ni wa kwanza na wa mwisho, na aliye hai; nami nalikuwa nimekufa, na tazama, Mimi ni hai hata milele na milele...” (mstari 17, 18).

Ni wazi kuwa yule aliyejitambulisha kama “Alfa na Omega, wa kwanza na wa mwisho” hakuwa mwingine ila Yesu Kristo! “Alpha” ni herufi ya kwanza ya alfabeti ya Kiyunani, na “Omega” wa mwisho. Yesu Kristo ndiye “Alfa na Omega,” ambayo inaonyesha kwamba ndani Yake inapatikana mwanzo na mwisho wa ufunuo wa Mungu kwa mwanadamu. Hii pekee inaonyesha uwepo wa awali na Uungu, lakini tunapogundua ya kuwa Yahweh alijitambulisha kama “wa kwanza na mwisho,” ukweli wa uungu wa Kristo hauepukiki.

Katika Isaya 41:4, Mungu anasema, “Mimi ni BWANA [Yahweh], wa kwanza, na wa mwisho; mimi ndiye.” Katika Isaya 48:12, Bwana anasema, “Mimi ni wa kwanza na mimi ni wa mwisho pia.” Katika kitabu cha Ufunuo, “Alfa na Omega” ni jina la “Mwenyezi.” Tazama: “Mimi ni

Alfa na Omega, mwanzo na mwisho, asema Bwana Mungu, aliyeko na aliyekuwako na atakayekuja, Mwenyezi.” (Ufunuo 1:8; tazama 21:6, 7).

Katika Ufunuo 22, Yesu alijitambulisha kama “Alfa na Omega” na “Mzao wa Daudi” (aya 13, 16), na hivyo kudhibitisha utambulisho wake kama Mungu na Masihi, mtumishi wa Mungu. Hii ni sawa na kauli zote za Injili, Barua za Paulo, na kitabu cha Waebrania. Kwa ushahidi mwingi, ni nani anayeweza kukataa kwamba Yesu Kristo ni Mungu na Masihi?

Kujifunza kwa uaminifu wa Agano Jipya kunasababisha hitimisho lisiloweza kubishwa kuwa wanafunzi wa mapema waliamini katika uungu wa Kristo. Lakini Agano la Kale linasema nini? Je! Kunayo ushahidi wowote wa uungu wa Kristo katika unabii uliopuliziwa wa Maandiko ya Kiebrania?

Ushahidi Kutoka kwa Agano la Kale

Katika Isaya 53, Masihi anaelezewa kama “*mtumishi* mwenye haki” wa Mungu (mstari 11). Kama Yeye ni mtumishi wa Mungu, wengi wameuliza, anawezaje kuwa Mungu? Kama tulivyooona, *Elohim* ya Kiebrania na vitenzi vya wingi wakati mwingine yakihusiana nayo huruhusu uwezekano wa wingi wa Watu katika Uungu (ushirika katika Uungu). Lakini je! Kuna chochote katika unabii wa Isaya unaomtambulisha Masihi kama Mtu wa Kimungu?

Hakika ipo. Kuhusu Masihi wa baadaye, Isaya aliandika: “Maana kwa ajili yetu mtoto amezaliwa, tumepewa mtoto mwanamume; na uweza wa kifalme utakuwa begani mwake; naye ataitwa jina lake, Mshauri wa ajabu, Mungu mwenye nguvu, Baba wa milele, Mfalme wa Amani” (Isaya 9:6).

Wafafanuzi wengine wa Kiyahudi huingiza neno “ni” kati ya “Mshauri” na “Mungu mwenye nguvu,” na kusababisha aya hiyo kupendekeza kwamba jina la Masihi litaitwa ‘Mshauri wa ajabu ni Mungu mwenye nguvu.’ Hata hivyo, hakuna chochote katika Kiebrania kinachoonyesha kuwa “ni” hupaswa kuingizwa. Kwa hivyo, kama ilivyo katika Agano Jipya, kitabu cha Isaya inaonyesha kuwa Masihi ni Mungu na mtumishi wa Mungu.

Zaburi 45 ni unabii mwingine juu ya Masihi, na ulitambuliwa sana na Marabi wa Kiyahudi wa wakati wa Yesu. Ikizungumzia kuhusu ushindi wa Masihi katika kuanzisha ufalme Wake, mtunga Zaburi aliandika: “Mishale yako ni mikali, watu huanguka chini yako; imo mioyoni mwa adui za mfalme. Kiti chako cha enzi, Mungu, ni cha milele na milele: fimbo ya Ufalme wako ni fimbo ya adili” (aya 5, 6). Tena, Masihi anaitwa “Mungu” (tazama Waebrania 1:8).

Katika Zaburi 110:1, Masihi anaitwa “Bwana” (*Adoni*): “Neno la BWANA kwa Bwana wangu, uketi mkono wangu wa kuume, hata niwafanyapo adui zako kuwa chini ya miguu yako.” Yule ambaye baadaye alijifunua kama Masihi alikuwa “Bwana” wa Daudi, ikionyesha kwamba

alikuwa zaidi ya “mwana wa Daudi,” na kupendekeza kwamba alikuwepo muda mrefu kabla ya kuzaliwa kwake kama mwanadamu (soma Mathayo 22:41-46).

Lakini alikuwa kiumbe aliyumbwa aliyekuwa na uwepo wakati fulani, kama wengine wanavyodai? Kupitia nabii Mika, Mungu anajibu: “Bali wewe, Bethlehemu Efrata, uliye mdogo kuwa miongoni mwa elfu za Yuda, kutoka kwako wewe atanitokea mmoja atakaye kuwa mtawala katika Israeli [unabii wazi juu ya Masihi]: ambaye matokeo yake yamekuwa tangu zamani za kale, *tangu milele*” (Mika 5:2). “Mtawala wa Israeli” ambaye alitoka “Betlehemu Efratah” alikuwepo kabla ya msingi wa mji huo mdogo kuwekwa – kwa kweli, kabla ya kuwekwa misingi ya ulimwengu! Yeye ni Muumbaji, sio kiumbe.

Kuna dalili pia katika Agano la Kale kwamba Masihi anastahili kuabudiwa. Tukizungumza juu ya Mwana wa Mungu, Zaburi 2:12 inasema: “Mbusu [*au Msujudu*] Mwana, asije akafanya hasira nanyi mkapotea njiani, kwa kuwa hasira yake itawaka upesi; Heri wote wanaomkimbilia. Wakati mstari huu pekee sio hitimisho la dhibitisho la uungu wa Mwana, ukweli kwamba wanaomkimbilia wameitwa kufanya ibada na kumwamini huonyesha kwamba yeye ni zaidi ya “mwana wa Daudi.”

Utabiri wa Zekaria unatuacha bila shaka kuwa Masihi ni zaidi ya mwana wa Daudi. Mungu alisema: “Nami *nitamwaga* juu ya nyumba ya Daudi, na juu ya wenyeji wa Yerusalemu, roho ya neema na dua: nao watatazama juu yangu ambaye walimchoma, nao watamwombolezea, kama mtu anayeomboleza Mwanawe wa pekee, na atakuwa na huzuni kwake, kama mtu aliye na huzuni kwa mzaliwa wake wa kwanza. Tazama kwamba ni *Yahweh* aliyesema “watanitazama *mimi* ambaye walimchoma.” Yule ambaye kwa kweli “alichomwa” alikuwa Yesu Kristo, “mtumishi wa mateso” wa Isaya 53. Tena, Masihi anawasilishwa kama BWANA na mtumishi wa BWANA.

Kama vile Yesu Kristo ndiye Mtu aliyechomwa, Yeye pia ni Mtu ambaye atakuja kuanzisha Ufalme wake duniani. Walakini, unabii wa Zekaria unatuambia kwamba Mfalme atakayekuja duniani na kuwakusanya watakatifu wake si mwingine ila BWANA. Mungu asema hivi: “Hapo ndipo atakapotokea Bwana, naye atapigana na mataifa hayo, kama vile alipopigana zamani siku ya vita. Na siku hiyo miguu yake itasimama juu ya mlima wa Mizeituni ... na BWANA Mungu wangu atakuja, na watakatifu wote pamoja naye ... Naye BWANA atakuwa Mfalme juu ya nchi yote...” (Zekaria 14:3-9). Huyu hawezi kuwa mwingine ila Mtu aliyeahidi: “Tazama, naja upesi; na ujira wangu u pamoja nami, kumlipa kila mtu kama kazi yake ilivyo” (Ufunuo 22:12).

Kwa muhtasari, Masihi anaitwa “Mungu,” “Bwana,” “Mungu mwenye nguvu” na “Mtawala” wa Israeli” aliyekuwepo “tangu milele.” Wakati huo huo, Anawasilishwa kama mwanadamu mwenye uwezo wa kuteseka na kufa (Isaya 53). Kwa hivyo, Agano la Kale na Agano Jipya zina maelewano kamili katika kutangaza uungu na ubinadamu wa Yesu Kristo.

Wengine wameuliza, “Lakini ni jinsi gani Wayahudi wengi ambao walikuwa Monotheists wamekubali uungu wa Kristo?” Jibu ni rahisi: Manabii waliitangaza, Kristo mwenyewe

aliifundisha, na ufufuo wake uliithibitisha. Haishangazi “Tomaso mwenye mashaka,” baada ya kumgusa Masihi aliyefufuka, alisema, “Bwana wangu na Mungu wangu!”

Uungu wa Kristo ni msingi wa Ukristo wa kweli. Wale ambao hufundisha kwamba Yesu sio Mungu wanapotosha Injili na kunajisi Imani moja ya kweli, “Imani waliokabidhiwa watakatifu” (Yuda 3). Kama Mwana wa Mungu mwenyewe alisema, “msiposadiki ya kuwa mimi ndiye, mtakufa katika dhambi zenu” (Yohana 8:24).

Sura ya 3

Roho Mtakatifu ni nini?

Kwa karne nyingi, Ukristo wa kawaida umeweka fundisho la Utatu juu ya orodha yake ya imani za kimsingi. Kwa wengi, “Utatu” ni neno sawa na “Mkristo.” Wanadai ikiwa mtu haamini Utatu, basi yeye sio Mkristo wa kweli!

Waumini wa Utatu wanashikilia kwamba Mungu mmoja yuko milele kama Watu watatu – Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu. Kama tulivyoona, Mungu kweli anao uwepo kama wingi wa Watu. Hakuna mtu anayebishana kuwa Baba ni Mungu, na Maandiko yanafundisha wazi kuwa Mwana ni Mungu. Lakini vipi kuhusu Roho Mtakatifu? Je! Neno la Mungu linatoa Roho kama “Mtu wa Tatu” wa Uungu jinsi waumini wa Utatu wanavyosisitiza?

Wacha tuanze uchunguzi wetu na maandiko unaotajwa mara nyingi kama msaada wa mafundisho ya Utatu.

Mfariji

Katika usiku wa kusalitiwa Kwake, Yesu Kristo aliahidi kwamba baada ya kuondoka Kwake atamtuma “Msaidizi” kwa wanafunzi wake. “Nami nitamwomba Baba, naye atawapa msaidizi mwingine, ili akae nanyi hata milele; ndiye Roho wa ukweli; ambaye ulimwengu hauwezi kumpokea, kwa kuwa haumwoni, wala haumtambui; bali ninyi mnamtambua; maana anakaa kwenu, naye atakuwa ndani yenu” (Yohana 14:16,17).

Yesu alisema Msaidizi ni “Roho wa ukweli,” ambaye ni Roho Mtakatifu. “Lakini huyo Msaidizi ndiye Roho Mtakatifu, ambaye Baba atampeleka kwa jina langu, atawafundisha yote, na kuwakumbusha yote niliyowaambia” (aya 26).

Neno “Msaidizi” linatafsiriwa kutoka kwa Kigiriki *Parakletos*, ambayo inamaanisha “kuitwa kwa upande wa mtu, yaani, kwa msaada wa mtu ...” Neno hilo “linaonyesha uwezo au uzoefu wa kutoa usaidizi. Ilitumika katika korti ya haki kuashiria usaidizi wa kisheria, ushauri kwa utetezi,

wakili; basi kwa ujumla, anayesimamia kesi ya mwingine, mwombezi, wakili wa ...” (WE Vine, *An Expository Dictionary of New Testament Words*, p. 200).

Maana ya neno, matumizi ya nomino za kibinafsi “Yeye” na “Yule”, na jukumu la *kufundisha* ya Msaidizi hakika huonekana kuashiria utu. Uwezo wa Msaidizi wa “kushuhudia” (Yohana 15:26), “kuhukumu” [hatiani] (16:8), “kusema” (16:13), na “ambayo yajayo atawapasha habari yake” (16:13) huonekana kuimarisha imani zaidi ya kwamba Roho Mtakatifu ndiye Mtu wa tatu wa Uungu.

Kwa kuongezea rekodi ya Yohana ya mafundisho ya Yesu, maandiko mengine yanamtabua Roho Mtakatifu na sifa za utu. Katika Matendo 13:2, Roho Mtakatifu anasema na kuamuru: “Basi hawa walipokuwa wakimfanyia Bwana ibada na kufunga, Roho Mtakatifu *akasema*, Nitengeeni Barnaba na Sauli ...” Katika Warumi 8:26, Roho anawaomba watakatifu: “Kadhalika, Roho naye hutusaidia udhaifu wetu, kwa maana hatujui kuomba jinsi ipasavyo, lakini Roho *hutuomba* kwa kuugua kusikoweza kutamkwa.” Katika Matendo 21:11, Roho anatabiri: “Alipotufikia [Agabasi nabii], akautwaa mshipi wa Paulo, akajifunga miguu na mikono, akasema, *Roho Mtakatifu asema hivi*, hivyo ndivyo Wayahudi wa Yerusalemu watakavyomfunga mtu mwenye mshipi huu ...” Na katika Matendo 5:3, tunaona kuwa mtu anaweza *kumdanganya* Roho Mtakatifu: “Petro akasema, Anania, kwa nini Shetani amekujaza moyo wako kumwambia uwongo Roho Mtakatifu, na kuzuia kwa siri sehemu ya thamani ya kiwanja? Katika aya ya 4, Petro alisema, “hukumwambia uongo mwanadamu, bali Mungu.”

Vifungu vyote hapo juu *vinatoa* sifa za kibinafsi kwa Roho Mtakatifu, na kutuacha na maoni kwamba Roho Mtakatifu ni “mtu.” Haingekuwa “Mtu” hangeweza kuzungumza, kutoa unabii, kutuomba, au kuamuru. Wala mtu aliye sawa na “Mungu” hawezi kudanganywa. Maelezo haya yote yanatuacha na njia tatu zinazowezekana za kuelewa maana ya maandiko ya “Roho Mtakatifu.”

Kwanza ni ufahamu wa kitamaduni: Kwa kuwa Mungu Baba na Yesu Kristo ndio Watu wa Kwanza na wa pili wa Uungu, Roho Mtakatifu ndiye Mtu wa Tatu. Kwa mtazamo wa vifungu hapo juu, hii inaonekana kama hitimisho la kimantiki.

Njia ya pili ya kuelewa Roho Mtakatifu ni kupitia kuelewa matumizi ya *utu* katika maandiko. Katika Methali 8, kwa mfano, “hekima” inapewa sifa za mtu, ingawa hekima sio mtu. “Juu ya mahali palipoinuka ndipo [Hekima] *asimamapo...* mahali pa kuyaingilia malango *anapiga kelele...*” Anasema, Enyi watu, *nawaita* ninyi; na *sauti* yangu ni kwa wanadamu ... mimi *huongoza* [kutembea] katika njia ya haki, katikati ya njia za hukumu ... *nalitukuka* tokea milele, tangu awali, kabla haijawako duniani... Alipozithibitisha mbingu nalikukuwako... Ana heri mtu yule *anisikilizaye...*” (aya 2-4, 23, 27, 34).

“Hekima” inayozungumziwa hapa ni hekima ya Mungu mwenyewe, ingawa inawasilishwa kama mtu ambaye ni tofauti na yule ambaye “alizithibitisha mbingu.” Kwa hivyo, kwa kuelewa

matumizi ya utu katika Bibilia, tunaweza kuhitimisha kuwa “Msaidizi” ni utu wa uwezo wa Mungu, hekima, upendo, na kadhalika.

Maoni yote mawili hapo juu yanaonekana kuwa ya kimantiki, angalau kwa mtazamo. Lakini kuna sifa nyingine thabiti zaidi inayoeleza sifa za kibinafsi za Roho Mtakatifu. Hebu tuangalie njia ya tatu ya kuelewa kwa nini maandiko yanatoa Roho na tabia ya utu.

Uwepo wa Kiroho wa Mungu

Tofauti na Pantheism, ambayo inasema kwamba Mungu ni kila kitu (au kila kitu ni Mungu – yaani, ulimwengu na Mungu wanafana), Maandiko yanamtaja Mungu kama “Yeye aliye juu, aliyetukuka, akaaye milele.” (Isaya 57:15). Kwa maneno mengine, Yeye ni mwenye upitishaji – tunaweza kusema, “wa ziada.” Aliunda sheria zinazotawala ulimwengu, lakini uwepo Wake iko juu na zaidi ya ulimwengu na kwa njia yoyote haitegemei.

Mungu hajafungwa na wakati wala uwazi. Sulemani alisema, “Lakini Mungu je? Atakaa kweli kweli juu ya nchi? Tazama, mbingu hazikutoshi, wala mbingu za mbingu; sembuse ni nyumba [yaani, Hekalu] hii niliyojenga” (1 Wafalme 8:27). Mungu hukaa juu zaidi ya uwazi na wakati; kwa hivyo, hayuko popote, au “kila mahali,” kwa maana ya kwamba anakaa *ndani* ya ulimwengu – chini ya kila mwamba, katika kila moyo, kwenye kila barabara, na kadhalika — kana kwamba Yeye ni aina fulani ya “Nguvu” iliyo sawa na “Mvuto” ya *vita vya umaarufu*. Badala yake, yuko kila mahali kwa kuwa hakuna mahali hapajulikani kwake na hakuna mahali hawezi kufikia.

Ingawa Mungu ni mkamilifu, kwenye tukio mingi “amevamia” ulimwengu wa wakati na uwazi. Amefikia kutoka milele katika ulimwengu wa mwanadamu na kubadilisha mwendo wa historia, amebadilisha maisha, na kuingilia mpangilio wa asili wa vitu. Waandishi wa maandiko walielezea mambo haya ya ajabu kwa njia nyingi. Njia moja kama hiyo ni kwa kutumia maneno “Roho Mtakatifu,” au “Roho wa Mungu.”

Daudi alisema, “Niende wapi nijiepushe na roho yako? Au niende wapi niukimbie uso wako?” (Zaburi 139:7). Tazama kwamba “Roho yako” ni sawa na “*uso wako*.” Roho wa Mungu, basi, inaweza kuelezewa kama *uwepo wa kiroho wa Mungu*. Daudi alijua kuwa haikujalisha alipoenda, Mungu daima atakuwa huko kwa Roho. Alijua pia kuwa Mungu alikuwa na uwezo kamili wa kuingilia katika ulimwengu wa wakati na uwazi (ulimwengu wa asili) na kufanya uwepo Wake kujulikana.

Daudi aliendelea kusema: “Kama ningepanda mbinguni, Wewe uko: Ningefanya kuzimu [Kiebrania: *sheol*, akimaanisha hapa kwenye shimo la ndani zaidi] kitanda changu, Wewe uko. Ningezitwaa mbawa za asubuhi, na kukaa pande za mwisho za bahari; Huko nako mkono wako

utaniongoza [tazama, Daudi anasema juu ya uingiliaji wa Mungu, shughuli Zake ndani ya ulimwengu wa kiasili], na mkono wako wa kuume utanishika” (mstari 8, 9).

Tunapoelewa Roho Mtakatifu kama uwepo wa Mungu usioonekana na shughuli ndani ya ulimwengu wa kiasili, tunaweza kuelewa kwa urahisi kwa nini waandishi wa maandiko mara nyingi walitoa sifa za kibinafsi kwa Roho. Kwa kuwa “Roho Mtakatifu,” au “Roho wa Mungu,” huashiria uwepo wa Mungu wa kiroho (kupitia uingiliaji) ndani ya ulimwengu wa kiasili, sio sahihi kusema kwamba Roho Mtakatifu si kitu zaidi ya nguvu isiyo ya mtu, au kwamba nomino za kibinafsi “Yeye” na “Yule” hayawezi kutumiwa ipasavyo tunapozungumza juu ya Roho. Hii, hata hivyo, haimaanishi kuwa Roho Mtakatifu ndiye “Mtu wa Tatu” wa Uungu.

Katika Zaburi ya 51, Daudi anahusisha tena Roho Mtakatifu na uwepo wa Mungu. Alisema, “Usinitenge mbali na *uso wako*, wala *Roho yako Mtakatifu* usiniondolee” (mstari 11). Kwenye Agano la Kale, tunasoma Mungu akiiweka Roho yake ndani ya wajumbe Wake. Taarifa kama “Na Roho wa Bwana akamjia” ni kawaida, na siku zote hueleza uwepo na shughuli za Mungu asiyeonekana katika maisha ya wanadamu wanaoishi katika ulimwengu wa kiasili. Kwa wazi, dhana la Roho wa Mungu kama mtu tofauti kutoka kwa yule anayetoa Roho haukujulikana kwa waandishi wa maandiko.

Kwa ufahamu huu, hebu tuchunguze maelezo kadhaa ya Agano Jipya juu ya Roho Mtakatifu.

Nguvu ya Aliye Juu Zaidi

Katika Luka sura ya kwanza, tunapata habari muhimu juu ya Roho Mtakatifu. Malaika Gabrieli, akitabiri kuzaliwa kwa Yesu, alimwambia Mariamu bikira: “Roho Mtakatifu atakujilia juu yako, na nguvu zake Aliye juu zitakufunika kama kivuli; kwa sababu hiyo hicho kitakachozaliwa kitaitwa kitakatifu, Mwana wa Mungu” (mstari 35).

Tazama kwamba malaika alisema kwanza, “Roho Mtakatifu atakujilia ...” Kisha alisema, “Nguvu zake Aliye juu zitakufunika ...” Ni wazi, *hizi taarifa mbili ni njia mbili za kusema kitu kimoja*. Roho Mtakatifu “atakayekujilia” ndiye nguvu ya Aliye juu “itayokufunika”! Roho Mtakatifu, basi, anaweza kufafanuliwa kama *nguvu ya Mungu*.

Kwa kweli, kifungu “nguvu ya Mungu” pekee hakionyeshi maana kamili ya “Roho Mtakatifu,” lakini ni maelezo mwafaka kwa sababu ni njia nyingine ya kuongea juu ya uwepo wa kiroho na shughuli za Mungu asiyeonekana.

Zaidi ya hayo, ikiwa Roho Mtakatifu ni Mtu aliye tofauti na aliye sawa na Baba wa Yesu, kama waamini wa Utatu wanavyodai, mtu hawezi kusaidia lakini kujiuliza ni kwanini Injili ya Mathayo inatuambia kuwa Mariamu “alionekana ana *mimba kwa uweza wa Roho Mtakatifu*” (1:18), na “*mimba yake ni kwa uweza wa Roho Mtakatifu*” (1:20). Kwa kweli, Waamini wa Utatu wanaeleza kwamba kwa kuwa Mungu mmoja anao uwepo kama Watu watatu, mmoja

anapochukua hatua, wengine wawili huchukua hatua – hivyo, watu wote watatu wa Utatu walihusika katika ubadilishaji. Hoja hii inaweza kuonekana kuwa sawa; hata hivyo, ukweli kwamba Roho Mtakatifu huteuliwa kama chanzo cha mimba unaweza kushukiwa, ikiwa sio utata. Hata hivyo, kwa kuelewa Roho Mtakatifu kama nguvu ya Mungu – yaani, Mungu akishughulika kwa nguvu katika ulimwengu wa kiasili – machafuko mara moja huisha.

Maneno “nguvu ya Mungu” ni njia moja tu ya kuelezea Roho Mtakatifu. Wacha tuone njia zingine ambazo Biblia huelezea Roho.

Kidole cha Mungu

Wakati Yesu alishtakiwa kwa kutoa pepo “kwa Beelzebuli, mkuu wa pepo” (Luka 11:15), Yesu akajibu, “Basi kama mimi nikitoa pepo kwa Beelzebuli, wana wenu je? Kwa sababu hiyo, hao ndio watakaowahukumu. Lakini, ikiwa mimi natoa pepo kwa kidole cha Mungu, basi ufalme wa Mungu umekwisha kuwajilia” (aya 19, 20).

Katika akaunti sawa ya Mathayo, Yesu alinukuu akisema, “Lakini mimi nikitoa pepo *kwa Roho wa Mungu*, basi ufalme wa Mungu umekwisha kuwajilia” (Mathayo 12:28). Roho wa Mungu, basi, ni “kidole cha Mungu”; ni *upanuzi wa kiroho* wa Mungu. Hii bado ni njia nyingine ya kuelezea uwepo na shughuli za Mungu asiyeonekana katika ulimwengu wa kiasili. Ni njia ya kuelezea “kushuka” kwa Mungu na “kugusa” maisha ya wanadamu.

Amri Kumi ziliandikwa kwa *kidole cha Mungu* (Kutoka 31:18; Kumbukumbu la Torati 9:10), ikimaanisha kuwa sheria ilichongwa kwa miujiza kwa jiwe na Roho ya Mungu. Kwa maneno mengine, “yule aliye juu na wa milele” alifikia ulimwengu wa kiasili na kutoa Amri Kumi kwenye vidonge vya jiwe.

“Kidole cha Mungu” ni njia nyingine ya kuelezea “nguvu ya Mungu.” Roho ambayo Yesu alitoa nayo pepo ni yule yule Roho aliyewaponya wagonjwa. Luka aliandika, “... na uweza wa Bwana ulikuwepo [pamoja na Yesu] apate kuponya” (Luka 5:17).

Kwa kuongezea “kidole cha Mungu,” maelezo mengine kama hayo ya shughuli za Mungu yamerekodiwa katika maandiko. Kumbuka kwamba Daudi alizungumza juu ya “mkono wa kuume” wa Mungu ukimwongoza na kumshika (Zaburi 139:10). Mungu aliahidi kuikomboa Israeli “kwa mkono ulionyoshwa” (Kutoka 6:6). Kwa “mianzi ya pua [Yake],” Mungu aligandamiza Bahari Nyekundu (Kutoka 15:8). Hizi na maelezo sawa yanapatikana katika Agano la Kale, na yanafanana na “Nguvu ya Mungu,” “Roho wa Mungu,” au tu, uwepo kupitia miujiza na shughuli ya Mungu asiyeonekana katika ulimwengu wa kiasili. Kwa kweli, usemi wa Kiebrania wa “Roho wa Mungu” unaweza kutafsiriwa kama “*pumzi* ya Mungu.” Ni wazi kwamba, “mkono wa Mungu ulionyoshwa,” “Mkono wa kuume,” na “pumzi” (au “Roho”) zote hurejelea kuingilia kwake kwa nguvu za juu.

New Catholic Encyclopedia iko sahihi kwa kusema kwamba Agano la Kale “wazi haifikirii roho ya Mungu kama mtu,” na kwamba “ikiwa [Roho wa Mungu] wakati mwingine huwakilishwa kama kuwa tofauti na Mungu, ni kwa sababu pumzi [yaani, “Roho”] ya Yahweh inatenda nje” (Vol. XIII, uk. 574) – Hiyo ni, Roho wa Yehova ndiye uwepo wa kiroho na nguvu wa Mungu asiyeonekana kama ilivyo katika ulimwengu wa kiasili.

Wakristo wa karne ya kwanza walipata uwepo wa kiroho wa Mungu na shughuli kwa njia ya maana sana. Wacha tuone kile kifungu “Roho wa Mungu” kilimaanisha nini kwao.

Makaazi Ya Kiroho Ya Mungu

Mtume Paulo aliandika, “Na Kristo akiwa *ndani yenu*, mwili wenu umekufa kwa sababu ya dhambi; bali Roho [ambayo ni, “Kristo akiwa ndani yenu”] yenu i hai kwa sababu ya haki” (Warumi 8:10). Na kwa kweli, amkiriye Mwana, anaye Baba pia (1 Yohana 1:3; 2:23; 2 Yohana 1:9). Yohana aliandika: “Hakuna mtu aliyemwona Mungu [Baba] wakati wowote. Tukipendana, *Mungu hukaa ndani yetu*, na pendo lake limekamiliika ndani yetu. Katika hili tunafahamu ya kuwa tunakaa ndani yake, naye ndani yetu, kwa kuwa ametushirikisha *Roho wake*” (1 Yohana 4:12, 13). Roho Mtakatifu, basi, huweza kufafanuliwa kama *makaazi ya kiroho ya Mungu, Baba na Mwana*.

Paulo aliandika: “Lakini ikiwa *Roho wa Mungu* anakaa ndani yenu, ninyi hamwufuati mwili; bali mwaifuata Roho. Lakini mtu awaye yote asipokuwa na *Roho wa Kristo*, huyo si wake” (Warumi 8:9). Aliongeza, “Lakini, ikiwa *Roho yake yeye aliyemfufua Yesu katika wafu* anakaa ndani yenu, yeye aliyemfufua Kristo Yesu katika wafu ataihuisha na miili yenu iliyo katika hali ya kufa, kwa Roho yake anayekaa ndani yenu” (mstari 11).

Tazama kwamba Paulo alizungumza juu ya Roho wa Baba na Roho wa Kristo. Je! Hizi Roho *mbili* ziko tofauti? Hapana! Paulo aliandika, “Kuna mwili mmoja, na Roho *mmoja*, kama na mlivyoitwa katika tumaini moja la wito wenu” (Waefeso 4:4). Kwa wazi, Roho wa Baba sio tofauti na Roho wa Mwana. Maelezo haya mawili hurejelea makaazi ya kiroho ya Mungu – njia nyingine ya kuelezea uwepo usioonekana, shughuli, na ushawishi wa Mungu (Baba na Mwana) katika maisha ya wanadamu wanaoishi katika ulimwengu wa kiasili.

Kwa Wakorintho, Paulo aliandika: “Hamjui ya kuwa ninyi mmekuwa hekalu la Mungu, na ya kuwa Roho wa Mungu anakaa ndani yenu? Kama mtu akiliharibu hekalu la Mungu, Mungu atamharibu; kwa maana hekalu la Mungu ni takatifu, ambalo ndilo ninyi” (1 Wakorintho 3:16, 17; taz. 2 Wakorintho 6:16). Hapo zamani, Hekalu la Mungu lilikuwa “nyumba” ya Mungu au makaazi ya Mungu.” Kwa njia hiyo hiyo – au kwa njia ya maana zaidi – kanisa ni Hekalu, au “Makaazi,” ya Mungu. Wakati Paulo alisema “Roho wa Mungu anakaa ndani yenu,” alikuwa akizungumza juu ya makaazi ya kiroho wa Mungu, Baba na Mwana. Hakutoa sababu ya kufikiria kuwa “Mtu wa Tatu” anahusika.

Bibilia inatuambia kuwa Mungu Baba anakaa mbinguni, na kwamba Yesu Kristo amekaa kwa mkono wake wa kuume. Je! Baba na Mwana wanawezaje kukaa mbinguni, na wakati huo huo, kuishi “ndani” yetu? Jibu: Kwa *upanuzi wa kiroho* – kwa kufikia ulimwengu wa kiasili – Baba na Mwana hukaa ndani ya Hekalu la kiroho, yaani, kanisa.

Mtazamo huu wa Roho Mtakatifu hutusaidia kuelewa vizuri kwa nini Yesu anataja Baba, Mwana, *na* Roho Mtakatifu katika mfumo wa ubatizo. “Basi enendeni, mkawafanye mataifa yote [kuwa wanafunzi], mwkiwabatiza kwa [au katika] jina la Baba, na Mwana, na Roho Mtakatifu” (Mathayo 28:19). Mungu anaahidi Roho Mtakatifu kwa mwamini aliyetubu baada ya kubatizwa (Matendo 2:38). Kwa kuelewa kuwa Roho Mtakatifu ndiye makaazi ya kiroho ya Baba na Mwana, tunaweza kuelewa kwa nini Yesu aliwataja wote watatu katika mfumo wa ubatizo.

Wakati Roho Mtakatifu sio Mtu wa Tatu wa Uungu, ni kosa kusema kwamba Roho “sio ya ubinafsi na sio Mungu.” Roho wa Mungu hawezi kutengwa kutoka Mungu. Kama vile mtume Paulo alivyosema, “basi ‘Bwana’ ndiye huyo Roho: walakini alipo Roho wa Bwana, hapo ndipo penye uhuru” (2 Wakorintho 3:17). Hii inasaidia ufafanuzi wetu wa msingi wa Roho Mtakatifu kama uwepo wa kiroho, shughuli, na ushawishi wa Mungu katika ulimwengu wa kiasili.

Waraka wa kwanza wa Paulo kwa Wakorintho unafafanua zaidi alichomaanisha aliposema juu ya Roho Mtakatifu.

Akili ya Mungu

Paulo aliandika: “Lakini, kama ilivyoandikwa, mambo ambayo jicho halikuyaona, wala sikio halikuyasikia, wala hayakuvingia katika moyoni wa mwanadamu, mambo ambayo Mungu aliwaandalia wampendao. Lakini Mungu ametufunulia sisi kwa Roho; maana Roho huchunguza yote, hata mafumbo ya Mungu” (1 Wakorintho 2:9, 10). Tambua kwamba Roho ndiye njia ambayo Mungu hufunua ukweli wake kwa watu wake.

Katika aya inayofuata, Paulo anatuambia anachomaanisha kwa “Roho Wake”: “Maana ni nani katika binadamu ayajuaye mambo ya binadamu, *ila roho ya binadamu* iliyo ndani yake? Vivyo hivyo na mambo ya Mungu hakuna ayafahamuye, *ila Roho ya Mungu*” (mstari 11). Katika kesi hii “roho ya mwanadamu” ni *akili* ya mwanadamu – sehemu ya mwanadamu inayofikiria, inayotoa hoja, inayohifadhi maarifa. Inafuata, basi, kwa kuwa “roho ya mwanadamu” ni akili ya mwanadamu, “Roho wa Mungu” ndiyo *akili ya Mungu* – mawazo yake, na njia yake ya kuona mambo. Zaidi, kwa kuwa “roho [akili] ya mwanadamu” sio chombo cha kibinafsi ambacho kimejitenga kutoka kwa mwanadamu mwenyewe, Roho wa Mungu (au “akili ya Mungu”) sio Mtu wa Tatu wa Utatu.

Paulo aliendelea kusema: “Lakini sisi hatukuipokea roho ya dunia, bali Roho atokaye kwa Mungu; makusudi tupate kuyajua tuliyokirimiwa na Mungu. Nayo twayanena, si kwa maneno

yanayofundishwa kwa hekima ya kibinadamu [inayotoka kwa akili ya mwanadamu], bali yanayofundishwa na Roho Mtakatifu [akili ya Mungu]; tukiyafasiri mambo ya rohoni kwa maneno ya rohoni” (mstari 12, 13). Hapa, “roho ya dunia” inatofautishwa na “Roho ambaye ni ya Mungu. Kwa kuwa “roho ya dunia” inamaanisha *ushawishi* wa ulimwengu, “Roho ambaye ni wa Mungu” lazima uwe na maana ya “ushawishi wa kimungu.”

Paulo anaeleza zaidi kile anachomaanisha na “Roho Mtakatifu” katika aya ya 16: “Maana, ni nani aliyefahamu *nia ya Bwana* amwelimishe? Lakini sisi tunayo *nia ya Kristo*.” Maneno ya Paulo, “Ni nani aliyemwongoza Roho ya Bwana na kumfundisha kwa kuwa mshauri wake?” ni nukuu kutoka toleo la *Septuagint* la Isaya 40:13. Agano la Kale la KJV, ilitafsiri maandishi ya Kiebrania, inayosomeka hivi: “Ni nani aliyeelekeza [au “kutafuta”] Roho wa BWANA, au kuwa mshauri wake na kumfundisha.” Neno la Kiebrania kwa “Roho” ni *Ruwach*, ambayo mahali pengine hutafsiriwa “Roho” kama “Roho wa Mungu.” Kwa Paulo, basi, Roho wa Mungu alikuwa akili ya Mungu, au ushawishi wa Mungu juu yake watu Wake kwa mtazamo wao wa ulimwengu, katika maadili wanayoshikilia, na katika dhana zao za uadilifu.

Ufafanuzi wa “akili ya Mungu” inakubaliana kabisa na “uwepo wa kiroho na shughuli za Mungu,” na inaashiria *ushawishi* wa Mungu katika maisha ya Mkristo. Hapa tena hatuoni ushahidi wa “Mtu wa Tatu” akihusika. Badala yake, tunaona ushahidi wazi kwamba Paulo hakuwahi kufikiria juu ya Roho Mtakatifu kama Mtu wa Tatu wa Uungu.

Salamu za Paulo hutoa ushahidi zaidi kwamba hakuamini Utatu.

Roho Mtakatifu Haijumuishwi Katika Salamu Za Paulo

Waumini wa Utatu huelekeza 2 Wakorintho 13:14 kama uthibitisho kwamba Paulo aliamini katika asili ya Mungu ya utatu. Paulo alitaja Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu katika kifungu hiki, lakini matumizi yake ya maneno haya hayadhihirishi kwamba aliamini kuwa Mungu ni Utatu. Kwa kupendeza, Waumini wa Utatu hupuuza ukweli kwamba Paulo, katika maoni ya utangulizi katika kila moja ya waraka wake, anarejelea Baba na Mwana pamoja, lakini hataji Roho Mtakatifu. Ikiwa Paulo alikuwa mwamini wa Utatu, kwa nini alishindwa angalau kutambua jukumu la “Mtu wa tatu” katika mapitio ya Kikristo kwa waamini?

Kwa mfano, katika barua yake ya kwanza kwa Wakorintho, Paulo alisema, “Neema na iwe kwenu na amani, zitokazo kwa Mungu Baba yetu, na kwa Bwana Yesu Kristo” (Mstari wa 3). Kwa nini Paulo hakutaja Roho Mtakatifu? Je! Neema na amani vinatoka kwa Mtu wa Kwanza na wa Pili ya Uungu, lakini sio kutoka kwa Mtu wa Tatu? Hii hasa hushukiwa kwa mtazamo wa ukweli kwamba “matunda ya Roho” ni upendo, furaha, *amani*, uvumilivu, utu wema, fadhili, uaminifu, upole, kiasi” (Wagalatia 5:22, 23).

Labda Waamini wa Utatu wanaweza kumsameheha Paulo kwa kushindwa kutaja Roho Mtakatifu mara moja hivi. Lakini, kama wangesoma salamu *zote* za Paulo, wangeona kwamba kila mara hakutaja Roho Mtakatifu. Hakika Paulo hakuamini kuwa Roho Mtakatifu alikuwa Mtu wa Tatu ya Utatu.

Walakini, Paulo alizungumza juu ya Roho Mtakatifu kama kuwa na sifa za kibinafsi. Katika Matendo 28, Paulo akinukuu kutoka kwa nabii Isaya, alisema, “Roho Mtakatifu *alinena* vema na baba zetu kwa kinywa cha nabii Isaya akisema, enenda kwa watu hawa, ukawaambie, kusikia mtasikia wala hamtafahamu; na kuona mtaona, wala hamtatambua” (aya 25, 26). Paulo alikuwa akinukuu kutoka kwa Isaya 6:9, 10. Wacha tuchunguze kifungu hiki na tuone kile nabii alisema juu ya njia ambayo alipewa unabii huo.

Isaya aliandika: “Pia nilisikia *sauti ya Bwana*, ikisema ...” Na kisha ilifuatwa na sehemu ya maandiko Paulo alinukuu.

Tazama kwamba Paulo alisema, “Roho Mtakatifu alinena vizuri kupitia Isaya ...; na Isaya akasema, nikasikia *sauti ya Bwana* ...” Paulo alijua kuwa Isaya alikuwa amesikia sauti ya Mungu wakati wa maono ya kiroho, ambayo Mungu alikuwa ametoa kwa Roho wake. Isaya alikuwa amemwona Mungu katika maono, lakini sio kwa uhakika, na alikuwa amepokea ufunuo kutoka kwake wakati alikuwa katika maono. Kwa hivyo, wakati Paulo alisema kuwa Roho Mtakatifu alizungumza na Isaya, hakuwa akijaribu kusema ni Mtu gani wa Uungu alizungumza; alikuwa akionyesha tu kwamba unabii wa Isaya ulitimia kupitia msukumo wa Roho Mtakatifu.

Wakati Bibilia inasema “Roho Mtakatifu ilisema ...” ni kutuambia tu *jinsi* Mungu aliongea. Ikiwa Yesu Kristo aliwatokea (sio katika maono, lakini kwa uhakika) wanafunzi na kusema, basi wanafunzi, wakinukuu baadaye yale Kristo alisema, wangesema tu, “Bwana alisema ...” Lakini wakati Bwana alizungumza nao kwa “sauti tulivu,” au waliposikia sauti Yake bila ya kuona umbo lake, ndipo wanafunzi, walipomnukuu, wangesema, “Roho Mtakatifu alisema ...”

Kwa Kristo na wanafunzi wake, Roho Mtakatifu ilikuwa uwepo wa kiroho na nguvu ya Mungu asiyeonekana ikipanuka katika ulimwengu wa kiasili. Bila shaka, ilikuwa ufahamu huu ambayo iliwaongoza kulinganisha Roho Mtakatifu na vipengele vya kiasili.

Roho Ikilinganishwa na Vipengele

Kitabu cha Matendo hufunua kwamba Roho Mtakatifu alikuja Siku ya Pentekoste na sauti ya “uvumi wa *upepo* wa nguvu ukienda kwa kasi,” na kujidhihirisha kwa “ndimi zilizogawanyikana kama ndimi za *moto*” (Matendo 2:1-3). Yesu alifananisha Roho na *maji yaliyo hai* (Yohana 4:10-15). “Aniaminiye mimi,” Yesu alisema, kama Maandiko yalivyonena, *mito ya maji yaliyo hai* itatoka ndani yake. (Lakini Yesu alisema katika habari ya Roho, ambayo wale wamwaminiye

watampokea baadaye: kwa maana Roho Mtakatifu alikuwa hajaja; kwa sababu Yesu alikuwa hajatukuzwa (Yohana 7:38, 39).

Maelezo haya yote — moto, upepo, na maji — inaashiria *nguvu*. Fikiria juu ya *nguvu* inayotokana na moto mkali, mto mkubwa, au upepo wa kasi. Roho Mtakatifu alikuwa *nguvu* – uwepo na shughuli za Mungu wa Milele – ndizo zilizoleta ulimwengu huu mkubwa na mabilioni ya nyota katika uwepo.

Neno lililotafsiriwa “Roho” – *Pneuma*, katika Agano Jipya – linaonyesha *nguvu*. Vine anasema neno hilo “kimsingi linamaanisha upepo (sawa na *pneo*, *kupumua*, piga); pia pumzi; basi, haswa roho, ambayo kama upepo, haionekani na ya *nguvu*” (WE Vine, *An Expository Dictionary of New Testament Words*, p. 1075).

Neno “roho” linatumika kwa *nguvu* za motisha za kiakili (mitazamo, nia, mhemko za kihisia) – ni sehemu yetu isiyoonekana ambayo husababisha kuenenda kama tulivyohisia. Kwa hivyo, Roho Mtakatifu, kama *akili* ya Mungu, ametolewa kwetu *kutugeuza*, kwa kutusaidia kubadilisha mitazamo yetu na kutuwezesha kukumbatia mienendo mapya.

Katika Bibilia, Mungu ameelezewa katika suala la uhusiano wa *kifamilia* – Baba na Mwana. Roho Mtakatifu hajawasilishwa kamwe kama mtu wa tatu wa familia; kamwe haonyeshwi kama “Mama,” au kama “Binti.” Kwa hivyo, Roho Mtakatifu anaeleweka vyema kama *nguvu*, akili, na upanuzi wa kiroho wa Mungu – uwepo wa kiroho na shughuli za Mungu asiyeonekana katika ulimwengu wa kiasili – sio kama Mtu aliye tofauti na Baba na Mwana.

Hii inatuleta kwa maandiko kadhaa muhimu yanayotonyesha jinsi waandishi wa Agano Jipya walifikiria juu ya Roho Mtakatifu.

Fundisho la Utatu lilikuwa ya Kigeni kwa Waandishi wa Agano Jipya

Waumini wa Utatu kawaida hutumia maneno kama “Mungu Roho Mtakatifu” na “Mtu wa Tatu wa Utatu,” na kuamini Roho kuwa “Mungu Atakasaye,” ambaye ni sawa na wa milele kama “Mungu Baba” na “Mungu Mwokozi.” Waandishi wa Agano Jipya, hata hivyo, walizungumza juu ya Roho Mtakatifu kwa maneno tofauti kabisa.

Kwa mfano, katika Injili, Roho Mtakatifu anafafanuliwa kama “huwa.” “Naye Yesu alipokwisha kubatizwa, mara akapanda kutoka majini. Na tazama, mbingu zikamfunukia, akamwona Roho wa Mungu akishuka kama huwa, akija juu yake” (Mathayo 3:16; soma Marko 1:10; Luka 3:22; Yohana 1:32). Mungu ameelezewa kama Baba na Mwana – *Familia* ya Watu wa Kimungu. “Huwa” haingii kabisa ndani ya maelezo ya uhusiano wa kifamilia.

Kwa kuongezea, Mungu anasema, “*Nitawamwagia* watu wote Roho yangu kwa kila mwili ...” (Matendo 2:17); Yesu alikuwa “*amejaa* Roho Mtakatifu ...” (Luka 4:1); na Siku ya Pentekoste,

wanafunzi “*walijazwa na Roho Mtakatifu ...*” (Matendo 2:4). Tazama maneno “Nitawamwagia,” “amejaa,” na “kujazwa.” Maneno haya yanaonyesha kuwa waandishi wa Agano Jipya hawakufikiria Roho Mtakatifu kama “Mtu wa Tatu” wa Uungu, lakini kama nguvu ya kiroho kutoka Mungu.

Mtume Paulo alizungumza juu ya “kuzurikiwa Roho” (Wafilipi 1:19), akitofautisha “kujazwa kwa Roho” na “kulewa kwa mvinyo” (Waefeso 5:18), na “roho wa utumwa” ikilinganishwa na “Roho wa kufanywa wana,” ambayo ni “Roho wa Mungu” (Warumi 8:14, 15). Haiwezekani kwamba Paulo angetumia maelezo haya ikiwa angefikiria Roho Mtakatifu kama Mtu wa Tatu wa Utatu.

Kwa kweli, Waamini wa Utatu hupinga kwa kusema kwamba maandiko pia yanazungumza juu ya “kujazwa” na Mungu. Kwa mfano, katika Waefeso 3:19, Paulo alisema kwamba Wakristo wanaweza “kujazwa kwa utimilifu wote wa Mungu.” Hii, hata hivyo, ni tofauti kabisa na maneno “kumwagia,” “kujaa,” na “kujazwa,” kama inavyotumika kwa kumrejelea Roho Mtakatifu. “Kujazwa na utimilifu wa Mungu” inamaanisha kujazwa na sifa ambazo Mungu amejazwa nazo – upendo, huruma, busara, na kadhalika. Mtu hujazwa na sifa hizi kwa kujazwa na Roho Mtakatifu, ambaye Paulo alielezea kama “nguvu itendayo kazi ndani yetu” (mstari 20). Ujenzi wa Kiyunani na muktadha (angalia aya 16-20) zinaunga mkono hitimisho hili.

Tukiona, basi, kwamba Roho Mtakatifu ameonyeshwa kwa maandiko, sio kama Mtu wa tatu wa Utatu, lakini kama uwepo wa kiroho na nguvu za Mungu asiyeonekana katika ulimwengu wa kiasili, wacha turudi kwenye maoni ya Kristo juu ya Msaidizi, na tuone kama tunaweza kuja kwa ufahamu mzuri wa kile alichosema.

Lugha ya Methali

Katika Yohana 14-16, Yesu alizungumza juu ya “kuondoka” kwake na juu ya “kurudi kwake tena” kwa wanafunzi. Alisema, “Bado kitambo kidogo, nanyi hamnioni; na tena, bado kitambo kidogo, nanyi mtaniona na hilo kwa sababu naenda zangu kwa Baba” (Yohana 16:16). Kwa kweli alikuwa akiongea juu ya kifo chake, ufufuo, kupaa, na kuonekana baada ya ufufuo, lakini wanafunzi hawakuelewa alichomaanisha. Yesu alieleza kwa mfano:

“Mwanamke azaapo yuna huzuni kwa kuwa saa yake imefika; lakini akiisha kuzaa mwana, haikumbuki tena ile dhiki, kwa sababu ya furaha ya kuzaliwa mtu ulimwenguni. Basi ninyi hivi sasa mna huzuni; lakini mimi nitawaona tena, na mioyo wenu itafurahi, na furaha yenu hakuna awaondoleaye” (16:21, 22).

Yesu aliendelea kusema: “Hayo nimesema nanyi kwa methali, saa yaja ambapo sitasema nanyi tena kwa methali, lakini nitawapa waziwazi habari za Baba” (mstari 25).

Tazama kwamba Yesu alisema alikuwa ameongea na wanafunzi wake kwa “lugha ya methali.” Wafafanuzi husema kwamba “lugha ya methali” ni pamoja na mfano wa “Mwanamke katika huzuni” na, labda, mfano wa “mzabibu – matawi – matunda” ya Yohana 15:1-16. Lakini na ufahamu wetu wa Roho Mtakatifu kama uwepo wa kiroho na nguvu ya Mungu, inawezekana kwamba maelezo ya Yesu ya “Msaidizi” pia ilikuwa “lugha ya methali.”

Kwa kweli, katika Yohana 14-16 Yesu alijumuisha lugha ya methali katika mafundisho Yake, jinsi wafafanuzi wengine husema. Alisema atakwenda “nyumbani mwa Baba” Yake na “kuwaandalia mahali” wanafunzi wake, baada ya hapo atarudi tena na kuwapokea kwake mwenyewe (Yohana 14:2, 3). “Nyumba mwa Baba” ni lugha ya methali, kwa maana Baba haishi katika “nyumba.” Wanafunzi lazima walidhani alikuwa na maana kwamba alikuwa akienda mahali pengine hapa duniani, kwa maana walisema wazi kuwa hawakujua kule aendako (mstari wa 5). Katika sura ya 15 na 16 Yesu anatumia lugha ya methali zaidi katika mfano Wake wa mzabibu – matawi – matunda (15:1-8) na katika mfano wake wa “Mwanamke katika huzuni” (16: 21, 22). Maelezo yake juu ya Roho Mtakatifu kama “Mfariji” (au “Msaidizi”) atakayetuma kutoka kwa Baba pia inaeleweka vyema kama lugha ya methali, haswa kwa kuzingatia ukweli kwamba hadi mwisho wa hotuba yake alisema, “Vitu hivi Nimewaambia kwa methali [au lugha ya mfano] ...”

Yesu alisema, “Nami nitamwomba Baba, naye atawapa Msaidizi mwingine ili akae nanyi hata milele” (Yohana 14:16). Kisha alifafanua lugha yake ya methali kwa kuelezea kuwa Mfariji ni “Roho wa ukweli” (mstari 17). Kwa kufurahisha, ndani ya muktadha huu Yesu alisema, “Sitawaacha ninyi yatima, *naja* kwenu” (mstari 18). Hii inaonekana kupendekeza kwamba maelezo yake ya “Mfariji” ni lugha ya methali kwa uwepo wa kiroho wa Yesu mwenyewe, shughuli, na ushawishi katika maisha ya wanafunzi.

Wakati alisema kwamba kwa muda kidogo ulimwengu hautamwona tena, lakini wanafunzi wangemwona, Yuda aliuliza, “Bwana, imekuwaje ya kwamba wataka kujidhihirisha kwetu, wala si kwa ulimwengu?” (mstari 22). Tazama jibu la Yesu: “Mtu akinipenda, atalishika neno langu: na Baba yangu atampenda, *nasi tutakuja kwake, na kufanya makao kwake*” (mstari 23). Je! Hii inamaanisha kwamba uwepo wa kiroho wa Baba na Mwana ingekuwa *pamoja* uwepo wa Mfariji? Uwezekano mkubwa zaidi unamaanisha kwamba uwepo wa kiroho (au makao) wa Baba na Mwana *ni* “Mfariji.” Hii inakubaliana kikamilifu na ufahamu wetu wa Roho Mtakatifu kama uwepo wa kiroho na nguvu ya Mungu (Baba na Mwana) katika ulimwengu wa kiasili. Inaonekana dhahiri kuwa maelezo ya Yesu ya “Mfariji” yalikuwa sehemu ya “lugha yake ya mfano.”

Kwa kutumia lugha ya methali, basi, Kristo alikuwa akiwaambia wanafunzi wake kwamba hawapaswi kushtushwa na kutokuwepo kwake kwa *mwili*, kwa maana angekuwepo kiroho pamoja nao, na kwamba uwepo wake wa kiroho (na wa Baba) kwa kweli ungekuwa wa faida zaidi kwao kuliko uwepo wake wa kimwili. Baadaye, baada ya kufufuka Kwake, aliwaambia

wanafunzi Wake: “Nimepewa mamlaka yote mbinguni na duniani ... na, tazama, mimi nipo pamoja nanyi siku zote, hata ukamilifu wa dahari” (Mathayo 28:18, 20).

Waandishi wa kirabi hawakuamini kamwe kwamba *Ru'ah ha-Kodesh* (“Roho Mtakatifu”) alikuwa mtu tofauti ndani ya Uungu, kama katika imani ya Utatu. Walakini, haikuwa kawaida kwa marabi kuelezea *Ru'ah ha-Kodesh* na sifa za kibinafsi. *Encyclopaedia Judaica* inasema: “Tabia hii ya kujionyesha tayari imeonekana katika hali hiyo kujieleza kama *Ru'ah ha-Kodesh* ‘ikipumzika’ juu ya mtu au mahali, au mtu ‘akipokea’ *Ru'ah ha-Kodesh*. Lakini imetamkwa kwa maelezo ya *Ru'ah ha-Kodesh* akizungumza (Pes. 117a), au kama baraza la utetezi kwa niaba ya Israeli (Law. R. 6:1), au kuacha Israeli na kurudi kwa Mungu (Mhubiri 12:7)” (volume 14, p.366).

Maneno *Ru'ah ha-Kodesh* na *Shekhinah* (“makao,” au “kupumzika” – inatumiwa kwa uwepo wa Mungu) zilibadilishwa katika maandishi mengine ya kirabi. Kama *Ru'ah ha-Kodesh*, *Shekhinah* ilishirikishwa. Kwa mfano, “*Shekhinah* inaonyeshwa kama kuongea na Mungu (Methali 22:28) ...” Walakini, marabi walijua kwamba maelezo kama haya yangeweza kupotoshwa kwa urahisi, kwa hivyo “wakati mwingine hutanguliza matamshi yao na *kivyakhol*,” kana kwamba kungewezekana...” (*Encyclopedia Judaica*, Vol. 14, p. 1350).

Ikiwa marabi walielezea *Ru'ah ha-Kodesh* (Roho Mtakatifu) kama kuwa na sifa za kibinafsi na kama mshauri wa utetezi wa Israeli, lakini hakuamini Roho kuwa Mtu tofauti kati ya Watu wengine katika Uungu, kwa nini mtu yeyote awe na ugumu kuamini kwamba maelezo ya Yesu ya Mfariji (“mshauri wa “utetezi” wa wanafunzi) yalikuwa lugha ya methali.

Kesi kali zaidi ambayo waamini wa Utatu wanayo kwa imani yao katika Roho Mtakatifu kama Mtu wa Tatu Uungu ni maelezo ya Yesu ya Mfariji. Lakini mara tumezingatia yale ambayo Bibilia husema juu ya Roho Mtakatifu, na mara tutafahamu kwamba Yesu alitumia lugha ya methali, fundisho la Utatu linaachwa bila msingi wowote halisi wa maandiko.

Sasa, hebu tuchunguze pingamizi kadhaa ambazo mara nyingi huwasilishwa na Waamini wa Utatu.

Majibu kwa Vipingamizi

Vipingamizi vifuatavyo vinawakilisha hoja vilivyowasilishwa na machapisho kadhaa katika vikao vya umma na kwa barua zilizotumwa kwa ofisi yetu.

Pingamizi #1: “Yesu alisema kwamba dhambi ya pekee ambayo haitasamehewa ni ‘kufuru dhidi ya Roho Mtakatifu.’ Akasema, Naye mtu yeyote atakayenena neno juu ya Mwana wa Adamu atasamehewa; bali yeye atakayenena neno juu ya Roho Mtakatifu hatasamehewa katika ulimwengu wa sasa, wala katika ule ujao” (Mathayo 12:31-32). Kwa kuwa Mwana wa Adamu ni

Mtu, Roho Mtakatifu lazima awe Mtu vile vile. Tena, ukweli kwamba Roho Mtakatifu anaweza kufuriwa ni ushahidi kwamba Yeye ni Mtu.”

Jibu: Kwanza, Neno la Mungu (ukweli wa Mungu uliofunuliwa) unaweza kutukanwa (Tito 2:5), kwa hivyo kitu cha kufuru hakuhitaji kuwa mtu. Pili, kwanini kufuru dhidi ya Mtu wa pili wa Uungu husameheka, wakati kufuru dhidi ya Mtu wa Tatu haisameheki? Kama ilivyoonyeshwa hapo awali, kwa kulinganisha kesi hii na akaunti ya Luka, tunaona kwamba “Roho wa Mungu” ni “kidole cha Mungu” (linganisha Mathayo 12:28 na Luka 11:20), inayoonyesha kuwa Roho Mtakatifu ndiye upanuzi wa kiroho wa Mungu – Mungu mwenyewe akishughulika kwa nguvu ulimwenguni. Katika muktadha, Yesu alikuwa akiwakemea Mafarisayo kwa kuashiria nguvu ya Mungu kwa shetani. Mathayo 12:31-32 hauungi mkono imani ya Utatu.

Pingamizi #2: “Katika Marko 3:29-30, Roho Mtakatifu hulinganishwa na ‘pepo mchafu.’ Kwa kuwa ‘pepo mchafu’ ni kitu cha kibinafsi, Roho Mtakatifu lazima awe Mtu.”

Jibu: Tena, katika akaunti inayofanana ya Luka, Roho Mtakatifu anafafanuliwa kama “kidole cha Mungu.” Kwa hivyo, akaunti ya Marko, kama ya Mathayo na ya Luka, inazungumza juu ya *chanzo* cha nguvu ya Yesu. Mafarisayo walisema chanzo cha nguvu ya Yesu ilikuwa pepo mchafu. Yesu alisema Chanzo cha nguvu Zake ni Mungu. Ikiwa chanzo hicho kilikuwa cha kibinafsi haina shaka.

Pingamizi #3: “Roho Mtakatifu hauwezi kufafanuliwa kama ‘nguvu ya Mungu,’ kwa maana kifungu ‘nguvu ya Roho Mtakatifu’ (kama vile katika Warumi 15:13) itamaanisha “nguvu ya Nguvu,’ ambayo haina mantiki. Kwa hivyo, Roho Mtakatifu lazima awe Mtu ambaye *anao* nguvu.

Jibu: Maandiko yanazungumza juu ya “nguvu ya Mungu” (Luka 9:43); lakini, Yesu alimwita Mungu “Nguvu” (Mathayo 26:64). Je! Hii inamaanisha kuwa “nguvu ya Mungu” inamaanisha “nguvu ya Nguvu”? Hii sio kitu zaidi ya kucheza na maneno. Umeme ni nguvu; na bado tunazungumza juu ya “nguvu ya umeme.” Kwa hivyo, tunaweza kufafanua Roho Mtakatifu kama “nguvu ya Mungu,” na bila pingamizi tunweza kusema juu ya nguvu ya Roho Mtakatifu. Jinsi tulivyoona hapo awali, Roho Mtakatifu anafananishwa na “nguvu ya Aliye Juu” katika Luka 1:35. Yesu alikuwa akizungumza juu ya Roho Mtakatifu wakati alisema kwamba wanafunzi wake “watavikwa uwezo utokao juu” (Luka 24:49). Paulo alilinganisha “karama ya Mungu, iliyo ndani yenu” (kwa mfano, Roho Mtakatifu) na “roho ya ... nguvu, na upendo, na wa moyo wa kiasi” (2 Tim 1:6, 7). Kumbuka hata hivyo, kwamba “nguvu ya Mungu” ni njia moja ya kuelezea Roho Mtakatifu.

Pingamizi #4: “Mungu wa Biblia hahitaji nguvu, au mvuto wa kumfanyia kazi Yake. Yuko kila mahali na sio lazima ‘atume’ nguvu au mvuto ili kuumba, kufanya miujiza, au kubadilisha maisha ya wanadamu.”

Jibu: Kama tulivyoona, “Roho” wa Mungu ni sawa na “uwepo” wa Mungu (Zaburi 139:7). Wakati Bibilia inazungumza juu ya Mungu “akituma” au “kumwaga” Roho wake (kama vile katika Matendo 2:17 na Wagalatia 4:6), inazungumzia uwepo wa kiroho na shughuli za Mungu asiyeonekana katika ulimwengu wa kiasili. Kwa kuwa Bibilia inazungumza juu ya Mungu “akituma” na “kumwaga” Roho wake, tunapaswa kufanya hivyo pia. Zaidi, Roho Mtakatifu hutuwezesha kuelewa *jinsi* Mungu yupo kila mahali. Kwa kuwa Yeye ni mkamilifu, haishi ndani ya ulimwengu wa kiasili, lakini juu yake. Yuko kila mahali kwa kuwa hakuna kitu kilichofichwa kutoka Kwake na hakuna mahali zaidi ya ushawishi Wake. Yeye haishi katika kila barabara, katika kila nyumba, na chini ya kila mwamba. Lakini maeneo haya yote yanakabiliwa na ushawishi wake. Anaweza wakati wowote kufikia ulimwengu wa kiasili na kuleta mabadiliko. Hii ndicho waandishi wa maandiko walikuwa nayo akilini walipozungumza juu ya Mungu akituma Roho wake, au Roho Mtakatifu ikimwagwa.

Pingamizi #5: “Yohana wa kwanza 5:7-8 inasema: “Kwa maana wako watatu washuhudiaio mbinguni, Baba na Neno, na Roho Mtakatifu: na watatu hawa ni umoja.” Je! Aya hii haisemi kuwa Mungu huyo mmoja anao uwepo katika watu watatu?”

Jibu: Ni ukweli unaojulikana miongoni mwa wanateolojia kwamba 1 Yohana 5:7-8 ni ya ujasusi. Harrison anaeleza: “Toleo la tatu [la tafsiri ya Kigiriki ya Erasmus] (1522) lilikuwa maarufu kwa sababu ya ujumuishaji wake wa 1 Yohana 5:7-8. Erasmus alikuwa ameahidi kuiweka ikiwa ingeweza kupatikana katika MS yoyote ya Uigiriki. Wakati ulipatikana katika sehemu moja ya MS 61 (karne ya 16), ilibidi azingatia ahadi yake, ingawa kama alivyokuwa ameshuku, ilitafsiriwa kwa Kigiriki kutoka kwa Kilatini. Iliingia kwa Kilatini kwa kukosea moja ya maoni ya Cyprian kama sehemu ya maandishi ya maandiko. Inaendelea kusimama katika KJV kama ukumbusho kwamba bidii huhitajika ili kuachilia maandishi kutoka kwa nyongeza hadi ya asili” (Everett F. Harrison, *Introduction to The New Testament*, pg. 71).

Pingamizi #6: “Kwa kuwa waumini wanapaswa kubatizwa ‘kwa jina la Baba, na la Mwana, na Roho Mtakatifu’ (Mathayo 28:19), hii haimaanishi kuwa Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu ni watu watatu tofauti?”

Jibu: Maneno “katika [*eis*, “ndani [”] jina la,” kama ilivyo katika Mathayo 28:19, inaashiria “Kwa kutambua mamlaka (wakati mwingine pamoja na wazo la kutegemea au kuamini)” (WE Vine, *An Expository of New Testament Words*, p. 722). Ubatizo hufanywa kwa kutambua mamlaka ya Baba, ambayo inasimamiwa kupitia upatanishi wa Mwana na kuthibitishwa na mapokezi ya Roho Mtakatifu. Kama tulivyoona, Roho Mtakatifu ndiye nguvu, uwepo wa kiroho, makaazi, na shughuli ya Mungu (Baba na Mwana) katika maisha ya waumini waliotubu. Kitendo cha Baba wa kutoa Roho Mtakatifu, kitendo cha Mwana ya upatanisho, na Roho inayobadilisha maisha ni vitendo vya mamlaka – kwa hivyo, Ubatizo hufanywa kwa kutambua mamlaka ya Baba anayetoa karama, Mwana mpatanishi, na Roho Mtakatifu anayebadilisha maisha.

Pingamizi #7: “Paulo aliandika, ‘Neema ya Bwana Yesu Kristo, na pendo la Mungu, na ushirika wa Roho Mtakatifu, ukae nanyi nyote’ (2 Wakorintho 13:14). Paulo angeweza kutaja wote watatu kwa njia hiyo isipokuwa kuwaamini kama watu watatu wa milele.”

Jibu: Neno la Kiyunani lililotafsiriwa “ushirika” ni *koinonia*, ambayo inamaanisha “ushirika,” au “kushiriki.” Aya hiyo inaweza kurejelewa, “Neema ya Bwana Yesu Kristo, upendo wa Mungu, na *kushiriki* kwa Roho Mtakatifu iwe nanyi nyote.” (Tazama maelezo mafupi katika NRSV.) Mungu anashiriki Roho wake na watu wake, na watu wake wanaunganishwa na Mungu (Baba na Mwana) na kila mmoja kupitia Roho. Ingawa Paulo alihitimisha 2 Wakorintho kwa kumtaja Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu, alianza barua hiyo kwa kawaida: “Neema na iwe kwenu na amani zitokazo kwa Mungu Baba yetu, na kwa Bwana Yesu Kristo” (1:2). Kama tulivyoona, “kushindwa” kwa Paulo kila mara kwa kujumuisha Roho Mtakatifu katika salamu zake ilitoa shaka kubwa juu ya dhana kwamba mtume alikuwa mwamini wa Utatu.

Mara nyingi, vifungu vya Agano Jipya ambavyo vinazungumza juu ya Baba na Mwana havitaji Roho Mtakatifu, na kwa sababu dhahiri: Waandishi wa Agano Jipya hawakufikiria juu ya Roho Mtakatifu kama Mtu wa tatu wa Utatu. Wakristo wa kwanza, pamoja na mitume wote, walikuwa Wayahudi. Kama Wakristo wa Kiyahudi, wazo lao la Roho Mtakatifu ulianzishwa juu ya uwasilishaji wa Agano la Kale la Roho kama nguvu ya Mungu, au uwepo wa kiroho na shughuli za Mungu asiyeonekana katika ulimwengu wa kiasili, na juu ya mafundisho ya Yesu juu ya Roho Mtakatifu na mfano wake wa kuishi kwa kujazwa na Roho. Walijua kuwa Baba ni Mungu, na kwamba madai ya Yesu ya uungu yalithibitishwa na ufufuo wake. Kwa hivyo, Mungu ameonyeshwa katika maandiko kama watu wawili wa kimungu, sio watatu.

Wacha sasa tuangalie ushuhuda mmoja wa mwisho unaohititisha hali mbili za Uungu.

Ushahidi wa Kiasili

Paulo aliandika, “Kwa sababu mambo yake yasiyoonekana [Mungu] tangu kuumbwa ulimwengu yanaonekana na *kufahamika kwa kazi zake*, yaani, uweza wake wa milele na *Uungu* wake ...” (Waruma 1:20). Wengine wanaoamini Utatu wanasema kwamba asili ya “Utatu” unafunuliwa kiasili. Kwa mfano, zinaelekezwa mara tatu katika kiwango cha molekuli, na kusema juu ya “Hatua tatu ya maji,” kuonyesha jinsi maji, chini ya hali fulani, inaweza kuwa kwa uwepo wa aina tatu – mangi, kioevu, na gesi. Walakini, ni mashaka kwamba wazee wa zamani ambao Paulo alizungumza nao walikuwa madhubuti katika utambuzi wao wa miundo ya mangi na sheria za thermodynamics.

Lakini *walikuwa* wanajua mazingira yao ya kiasili. Walijua kuwa kuna jinsia mbili; walikuwa wanajua mchana na usiku; walijua juu ya “nuru kubwa” iliyotawala mchana, na “nuru ndogo” iliyotawala usiku; walijua kuwa kila mwanadamu anao pande mbili zilizofanana, wa kulia na wa kushoto. Walikuwa wanajua hali mbili za kiasili .

Hakika uumbaji unaoweza kutazamwa na kila mtu kinaonyesha asili ya Muumbaji. Na kwa kuwa tunaona hali mingi katika uumbaji, haiwezekani kwamba Muumba anao hali mbili za kiasili? Kwa ushuhuda wa uumbaji pamoja na ufunuo wa Neno la Mungu, hamna uwezekano tu, bali ni *hakika* kwamba Mungu yuko kama watu wawili – Baba na Mwana.

Na unaweza kumjua Baba na Mwana kwa njia kubwa zaidi kuliko vile umewajua zamani. Unaweza kupokea kipimo kidogo cha nguvu ya Mungu — nguvu itakayokuwezesha kushinda vizuizi njiani unapofuata nyayo za Yesu Kristo. Unaweza kuwa na akili ya Kristo, na upate kupitia makaazi ya kiroho ya Baba na Mwana. Unaweza kupokea Roho Mtakatifu kama “bidii au “malipo ya awali” juu ya uzima wa milele, na hivyo kuhakikisha urithi wako wa baadaye, na wa milele!

Unawezaje kupokea zawadi hii ya ajabu? Jibu liko katika Matendo 2:38, taarifa iliyotolewa na mtume Petro zaidi ya miaka 1,900 iliyopita: “Tubuni mkabatizwe ... kwa jina lake Yesu Kristo mpate ondoleo la dhambi, nanyi mtapokea kipawa cha Roho Mtakatifu.” □